

23

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

M. SOLOMON - I. M. ȘTEFAN

Sahariana

★★★

EDITATĂ DE REVISTA ȘTIINȚĂ TEHNICĂ

MAX SOLOMON şi I. M. ŞTEFAN

SAHARIANA

povestire din era atomică

* * *

Colecţia "Povestiri Ştiinţifico-Fantastice"

23

(continuare din nr. 22)

Gromov dădu cuvântul lui Sahar Djen.

Cei cincizeci de ani ai lui Sahar Djen se puteau ghici doar în felul cumpănit în care se mişca. Privirile limpezi ale ochilor lui negri, umbriţi de sprâncene îmbinate, exprimau siguranţa şi puterea. Te izbea un amănunt în îmbrăcămintea lui: o centură lată de piele, brodată cu fire, care aveau o strălucire metalică şi cu buzunaraşe din care apăreau tocurile unor instrumente. Părea un vestigiu al unor vremi trecute, aducând cu brâul unui vânător.

Sahar Djen vorbi. Vocea lui de bas era profundă, calmă.

Începu cu o istorisire despre tribul arăbesc în care trăise bunicul său.

– N-o să surprindeţi, poate, de la început, legătura dintre cele ce vă voi povesti şi întâmplările despre care vorbim aici. Dar va rog să mă ascultaţi.

Cu mai bine de un veac în urmă, un tânăr arab, întors dintr-o călătorie îndepărtată, şi-a găsit iubita, care jurase să-i fie credincioasă şi să-l aştepte, batjocorită de fratele şefului de trib, ocolită şi hulită de oameni. Jură să se răzbune.

În casa lui, cel vinovat aştepta cu groază actul răzbunării purificatoare. Nimeni nu-l mângâia şi nu-l încuraja. Nimeni nu-i oferea sprijinul.

Tinărul care suferise ofensa îşi ascuţea armele albe. Sigur de dreptatea lui, el se pregătea pentru momentul răfuielii. Apoi se îndreptă spre casa celui condamnat.

S-ar putea să vă întrebaţi cine-l osândise pe fratele şefului de trib. Vreun organ de judecată? Nicidecum. El fusese condamnat de legea nescrisă a tribului.

Nu i-ar fi folosit nicio armă de foc, nici fuga, nici

îngenunchierea. Trebuia să stea faţă-n faţă cu răzbunătorul.

Lupta se desfăşură în prezenţa întregului trib. Nimeni nu interveni. Tăişul pumnalului pătrunse în inima celui vinovat.

De aceeaşi moarte muri şi tânăra fată.

Nimeni din trib nu avea ceva de spus împotriva arabului care respectase legea tribală nescrisă, dar „sfântă”, morala tribului. Aveau însă de spus ceva organele de drept ale statului feudal de atunci. Legile scrise fuseseră încălcate, Tânărul fu condamnat, pentru omor cu premeditare, la temniţă grea pe viaţă.

Morala – cu legile ei nescrise – şi dreptul – cu legile lui scrise

– Se deosebeau net. Această ruptură dintre morală şi drept a dăinuit vreme de milenii. În unele părţi ale lumii era „imoral” să-ţi vinzi copiii pentru a-i feri să moara de foame, dar aveai „dreptul”, era legal s-o faci. În alte locuri şi în alte vremi, era imoral să iei miilor de oameni dreptul la muncă, dar capitaliştii aveau dreptul s-o facă închizând fabricile.

În vremea noastră, morala şi dreptul sunt una. Legile noastre scrise sunt tot mai puţine şi ele exprima doar ceea ce ştim şi simţim cu toţii că este drept, moral.

Fapta lui Georg – care dintre noi se îndoieşte oare de aceasta? – este profund imorală. Şi aceasta chiar dacă eu am greşit conducând operaţiile aşa cum le-am condus, după cum au scris unele ziare. Cred că nu despre asta trebuie să vorbim acum.

Să spunem lucrurilor pe numele lor adevărat, aşa cum n-a făcut-o Ivany.

Georg a dat dovadă de laşitate. Aceasta n-ar fi însă de ajuns pentru ca să sufere din plin lovitura pedepsei. El a nesocotit însă principiile colaborării şi solidarităţii, care leagă societatea noastră mai puternic decât toate legăturile dintre membrii societăţilor trecute.

Georg a dat dovadă de lipsă de stăpânire de sine. Aceasta ar putea fi iertat în parte unui om care se găseşte, fără voia lui, într-o situaţie grea sau care e pus să facă o treabă care-l depăşeşte. Dar Georg a ales, a hotărât, nesilit de nimeni, să ajute colectivitatea şi a părăsit postul pe care i l-a încredinţat colectivitatea.

Glasul lui Sahar Djen creştea ca tunetul care se rostogoleşte înaintea furtunii.

Datoria elementară a unui om din zilele noastre, continuă el, este să ştie să-şi măsoare forţele, să dea ceea ce poate da societăţii, de la care primeşte tot ceea ce aceasta creează,

Ivany ne-a vorbit aici despre lipsurile societăţii noastre, despre necesitatea unei cotituri în educarea oamenilor. În parte are, desigur, dreptate. Aş voi însă să-i amintesc că el Ivany, este un produs al aceleiaşi societăţi, ca şi Georg. E neîndoielnic că pedagogia şi organizarea şcolilor noastre nu sunt ideale. Numai că încercarea de a anula răspunderile omului, individului, trecând totul pe seama societăţii este greşită în esenţa ei.

Omul răspunde de actele lui, altminteri societatea omenească îşi pierde caracterul ei. Avem fiecare viaţa, speranţele, îndoielile şi certitudinile, dar totodată datoriile noastre.

Georg trebuie să fie pedepsit. Sancţiunea trebuie să fie aspră şi pilduitoare.

Propun repausul silnic pe cinci ani. Interdicţia de a munci îl va face mai conştient de ceea ce datorează celorlalţi oameni, de ceea ce îl leagă de ei, de ceea ce a făptuit împotriva lor!

„Repausul silnic” – Ilona şi Grigore schimbară priviri uimite. Ce fel de pedeapsă era asta? Iuk zâmbea, privindu-i, fără să-şi poată ascunde un sentiment de mândrie.

Georg ascultase ameţit declaraţia lui Sahar. Ultimele vorbe însă îl biciuiseră, trezindu-l la realitate.

Se ridică. Palid, făcând eforturi să vorbească, ceru juriului să tină seamă de împrejurările deosebite în care se produsese actul său antisocial. Susţinu că nu va fi în stare să suporte pentru atâta vreme scoaterea lui din rândul oamenilor.

Aproape tot timpul cât vorbiseră Sahar şi Georg, Gromov privise în sală. Îl cercetă mai ales pe Tăun, a cărui expresie de deprimare îl îngrijora. Înţelegea foarte bine ce se petrece cu el. Îşi dădea seama cât de răscolitoare trebuie să fie această şedinţă pentru un om care era obsedat de ideea că împrejurările l-au pus în afara societăţii în mijlocul căreia trăieşte. Desigur că fostul său elev se socotea un osândit fără speranţă, un condamnat la inactivitate. Şi Gromov îşi spuse că nu a făcut destul pentru a-l ajuta să se elibereze din lanţurile îngrozitoare ale neputinţei.

Când Georg sfârşi noua lui declaraţie, Gromov întreba pe cei din sală şi pe toţi cei care ascultau dezbaterile, oriunde s-ar fi găsit, dacă mai au de spus ceva înainte de retragerea juriului pentru deliberare.

Pe televizorul central al sălii de dezbateri apăru atunci figura unei tinere. Glasul ei răsună limpede în tăcerea sălii:

– Prieteni, mă numesc Indira şi cred că am o parte mare din vină în comportarea lui Georg. Iubirea noastră a fost egoistă. Eu i-am vorbit mereu de absurditatea eroismului. Eu am încercat să-l conving că viaţa şi fericirea noastră sunt mai importante decât lumea întreagă. Chiar dacă nu mă găsesc printre voi, mă simt judecată alături de omul pe care-l judecaţi. Vă sunt recunoscătoare că m-aţi făcut să gândesc asupra faptelor şi atitudinilor mele. Vreau să-l asigur pe prietenul meu că-l iubesc şi înţeleg să fiu alături de el. Atât am avut de spus.

După ce trecură trei minute de la intervenţia din depărtare a Indirei, în care timp nimeni nu ceru cuvântul,

Gromov anunţă închiderea şedinţei. Jumătate de oră mai târziu, juriul se pronunţă:

Georg era pedepsit la un repaus, silnic de un an. Profesorul de fizică şi reprezentantul educaţiei universitare din Tugur erau obligaţi să expună atitudinea lor în public şi să tragă consecinţele ce se vor impune din discutarea ei.

Capitolul XVII

UN JOC PERICULOS

Georg… Georg… Georg…

Numele acesta ajunsese să-l obsedeze şi, fără să vrea, Tăun se surprindea repetându-l la nesfârşit.

La stînga şi la dreapta drumului care străbătea câmpia, lanurile de grâu, proaspăt stropite de ploaie, rămâneau unduind în urmă. Mergea repede, deşi nu avea niciun motiv să se grăbească. Impresiile de la procesul care avusese loc dimineaţa îl goneau parcă.

Aici, pe drumul acesta de şes, unde mirosul pământului reavăn îi pătrundea în nări, se simţi câtva timp mai la largul său, de parcă s-ar fi întors în veacul pe care-l părăsise. Dar îşi aminti curând că totul nu era decât o evadare fugară, că lumea cea nouă, cetatea aceasta care îi părea tot atât de îndepărtată ca grecilor antici Olimpul, avea să-i apară din nou în faţă.

O pasăre zbură câtva timp deasupra capului lui. Se aşeză apoi pe, craca unui arbore aflat înaintea sa, de parcă-l aştepta să se apropie.

De s-ar putea opri aici… Să stea de vorbă cu pasărea, să-i asculte ciripitul, să îmbrăţişeze trunchiul copacului ca în copilărie.

De s-ar putea opri… Ce absurd!

Trecu mai departe.

Se simţea fără vlagă, epuizat. Deşi nu se privise de mult în oglindă, era sigur că arăta palid ca un mort.

Cât de singur era! În secolul cel nou îşi trăia viaţa lui zbuciumată şi creatoare, înaintând ca un talaz imens pe oceanul timpului. Iar el nu era decât o gâză gata să se înece. Cu sau fără el, talazul îşi va urma, glorios, calea. La El-Solohu se simţea înafara vieţii, deşi era mai aproape de viată şi de semenii săi decât în închisoarea sanatoriului Cât de greu îi venea să-i înţeleagă şi să trăiască în rând cu ei, cât de nesigur se simţea în prezenta lor!

Îl vedea cu ochii minţii pe Iuk, optimist şi sigur de el, omul echilibrat al veacului al XXI-lea. Cum să nu se ducă spre el Ilona? Şi gândul acesta începu să pătrundă în el ca un burghiu minuscuL

Georg… Ilona… Iuk… Iuk… Iuk ...

În ritmul paşilor lui se amesteca numele monosilabic.

La câteva sute de metri în fata sa văzu o construcţie înalta cu doua turnuri în formă de obelisc. Nu, nu voia să ajungă acolo, căci n-avea de gând să se întâlnească, să vorbească cu cineva.

Se opri. La stângă lui se afla acum o plantaţie de tufişuri scunde, cu frunze prelungi bătând în violet şi fructe galbene, aducând ca formă cu pătlăgelele. Nu văzuse niciodată aşa ceva, dar acum nu-l interesau. Voia să umble, să umble fără să se oprească, până noaptea târziu.

O luă de-a curmezişul câmpului, printre tufe.

Privite din mijlocul plantaţiei, frunzele plantelor aveau un luciu obositor, cu sclipiri multicolore. Din când în când, Tăun închidea ochii, pentru a-i odihni.

Avea simţământul ciudat că tufişurile erau nişte animale care mişunau în jurul său, agitându-se neîntrerupt, ca nişte pelicani la ivirea primilor exploratori ai continentului Antarctic.

Unde era acum Ilona? Cu Iuk? Râde de glumele lui Iuk?

învaţă cu Iuk paşii unui nou dans? Se smulse din gândul acesta. O fi cu Gromov? Râde la glumele lui Gromov? Ba nu, cu Iuk, cu Iuk, cu Iuk…

Trebuie să fie generos ca Ivany. Generos. Nu. Nu-i în stare să fie generos. El nu poate fi Ivany, nu poate fi nici Georg şi nici Iuk, Iuk…

Câte întâmplări în aceste câteva săptămâni de când părăsiseră împreună sanatoriul! Şi câte dezamăgiri! Biblioteca profesorului Gromov era deocamdată pentru el plină de hieroglife greu de descifrat, iar explicaţiile bătrânului îi erau de folos doar atâta timp cât se refereau la probleme generale; când era vorba de demonstraţii teoretice sau de practica cercetării, nu mai pricepea nimic. Se simţea ca un analfabet… pasionat pentru ştiinţă.

Deodată simţi o durere ascuţită într-un picior. Se opri. Ramura unui tufiş îi sfâşiase pantalonii şi-l rănise. Observă că hainele îi mai erau rupte în diferite alte locuri. Ramurile tufelor aveau un soi de ţepi scurţi şi roşii.

Soarele nu mai era decât la câteva palme deasupra orizontului.

Grigore hotărî să pornească mai departe. Încercă să nu se gândească la nimic, dar nu izbuti.

Îşi aminti de un joc din copilărie şi încercă să vadă câţi paşi poate să facă cu ochii închişi fără să se împiedice. Pentru aceasta avea nevoie de o mare concentrare a atenţiei, care izgonea orice alte preocupări din conştiinţă. Trebuia să facă o evaluare exactă a drumului din faţa sa, să păstreze cu grijă direcţia iniţială. Primii 10-15 paşi mergeau uşor, dar pe urmă fiecare pas îi părea nesigur.

Când era mic, încercase să bată recorduri luându-se la întrecere cu prietenii săi. Atinsese 128 de paşi cu ochii închişi, fără a devia de la parcursul propus. Acum nu reuşea să treacă de 60.

O ambiţie fără rost îl împingea să încerce cel puţin 100.

Şi – în ciuda stupidităţii jocului – era mulţumit că reuşise să izgonească gândurile care îl obsedau. Muşcându-şi buzele, se hotărî…

*

* *

89, 90. 91… Terenul cobora. Ar fi trebuit să deschidă ochii. Ce sens avea?… 92, 93… De ce să se oprească? Nu era în stare să facă nici ceea ce izbutea în copilărie?… 94, 95…

Acum coborârea era mai lină, dar alunecoasă. Încă cinci paşi, un fleac… 96… Curios, parcă avea acum sub picioare noroi… 97… Tot pantoful stâng i se înfundase, dar nu vru să se oprească. Trebuia să-şi dovedească că e în stare să ducă un lucru, cât de neînsemnat, la bun sfârşit…

Când făcu pasul următor, simţi însă cum piciorul întreg îi pătrunde în masa vâscoasă. Încercă să-l scoată, sprijinindu-se pe celălalt picior, însă şi acesta începu să se scufunde. Tot corpul se scufunda.

Lent, dar fără oprire, noroiul urca tot mai sus, de-a lungul trupului său.

Deschise ochii. Soarele era după orizont. Se afla într-un fel de căldare ciudată, deasupra căreia se vedea braţul unei instalaţii complicate.

Începu să se zbată, încercând să iasă la malul care era la numai câţiva metri de el. Dar mişcările pe care le făcea se întorceau împotriva lui, accelerând scufundarea. Milul roşiatic îl trăgea tot mai adânc. În curând ajunse până la brâu.

Renunţă să se agite. În felul acesta, se scufunda cel puţin mai lent.

Începu să strige, să strige cu deznădejde. Dar nu-i răspunse decât un ecou, care repetă de câteva ori cuvintele lui, parcă în batjocură.

Deodată un gând puse stăpânire pe el. La drept

vorbind, de ce să se zbuciume? Nu era aceasta soluţia cea mai bună? Pentru el, pentru Ilona, poate şi pentru Gromov, căruia îi devenise, desigur, o povară.

Hotărându-se să aştepte sfârşitul, se simţi mai liniştit. Încercă să-şi amintească de ultima excursie pe care o făcuse împreună cu Roxana în munţii Rodnei, câteva zile înaintea plecării la Congresul de la Tuanin. Dar, deodată, se simţi cuprins de un val de căldură, iar o pânza deasă îi coborî în faţa ochilor. Trupul îi era moale ca mâlul care-l cuprinsese acum până la umeri. Mai auzi parcă din depărtare câteva zgomote metalice, asemenea bătăilor unui gong ruginit.

Capul îi căzu greu pe spate. Ultima lui senzaţie fu aceea că părul i se prinde şi el în masa cleioasă de noroi…

Capitolul XVIII

LECŢIA DE TEHNOFIZICA

Astăzi asistenta lui Iuk era o fată cam ciudată. Asupra acestui lucru erau de acord toţi cei douăzeci de elevi ai clasei de tehnofizică.

Ilona stătea cuminte la masa aparatelor de demonstraţie.

Surâdea în aşteptarea comenzilor lui Iuk. Surâdea privind printre tuburile şi serpentinele de cuarţ, printre aparatele de numărat mezonii – mezonocontorii –, printre instalaţiile în miniatură de solidificare a gazelor. Surâdea privind spre mesele în formă de potcoavă, la care şedeau câte patru elevi şi eleve între 15 şi 16 ani.

De la locul lui, aflat în centrul clasei, în mijlocul elevilor, Iuk putea comanda aparatele de desenat şi reprodus hărţi, portrete, diagrame şi formule pe ecranul central, şi, la un semn al său, asistentul manevra

butoanele aparatelor de demonstrat.

Vitraliile ferestrelor filtrau radiaţiile solare şi le difuzau către interiorul camerei, răspândind o lumina uniformă.

La nevoie, pentru a se urmări scânteierile produse de particulele atomice pe ecrane sau descărcările luminoase, asistentul putea comanda acoperirea vitraliilor cu ecrane negre. Atunci în sala domnea un întuneric deplin, iar efectele luminoase ale fenomenelor prezentate nu mai erau tulburate de radiaţii externe.

Pe ecranele mici ale băncilor apăreau reproduse imaginile de pe ecranul central, astfel încât elevii puteau urmări formulele, diagramele, curbele, ca şi cum le-ar fi avut în caietele personale. Lecţia orală se înregistra pe foi flexibile, pe care elevii le strângeau în calote speciale, după care puteau repeta lecţiile.

În timp ce elevii continuau să privească pe furiş la asistentă, Iuk îşi începu lecţia.

Era una dintre lecţiile ciclului „Calităţile mişcării”, intitulată „Istoria elementelor naturale. Reproducerea elementelor în laborator şi uzină”.

Elevilor le erau de mult familiare figurile oamenilor de ştiinţă care contribuiseră la descoperirea legilor mişcării materiei. Ei ar îi putut povesti pe larg despre „bătrânii noştri”, cum îi numea Iuk pe filosofii atomişti greci Leucip, Democrit şi Epicur, despre inspiratul poet şi gânditor roman Lucreţiu, despre calmul englez Isaak Newton, despre fiul de pescar rus Lomonosov, despre marele Maxwell, despre profesorul din Manchester, Dalton, despre creatorul alfabetului naturii, Mendeleev, despre familia Curie, despre rusul Ivanenko şi danezul Bohr, creatorii primelor modele atomice, despre Planck, Einstein, Fermi, Vavilov, Skobelţân, Szifard, Chadwick, întemeietorii ştiinţei care se ocupa de nucleul atomic.

Fiecare dintre aceşti eroi ai istoriei ştiinţei era legat în mintea elevilor de o trăsătură caracteristică.

Dalton nu era numai descoperitorul legilor proporţiilor

multiple, ci şi omul bolnav de ochi care şi-a urmărit propria boală ca o problemă ştiinţifică şi de la care vine numele de daltonism.

Joliot-Curie nu era numai creatorul primei pile şi descoperitorul piezo-electricităţii cuarţului, ci şi omul care însufleţea prin cuvântul sau congresele şi conferinţele apărătorilor păcii de pe la mijlocul secolului trecut.

Sahar Djen nu era numai descoperitorul undelor cu ajutorul cărora se capta, la limita atmosferei pământeşti, energia radiaţiilor cosmice, ci şi conducătorul recentei expediţii de salvare de la centrala de alimentare.

Cu aceste personaje elevii făcuseră cunoştinţă ascultând lecţiile anterioare şi vizionând filmele de istorie a ştiinţei. De aceea Iuk putea folosi la deschiderea lecţiei sale un astfel de limbaj, care altfel ar fi fost de neînţeles:

– Bătrânii noştri vorbeau despre vârtejurile care mişcă atomii, îi fac să se ciocnească şi să se unească între ei, dând naştere la nenumărate lumi, unele echilibrate, stabile, altele gata să piară chiar în clipa în care s-au născut.

Oare n-aveau dreptate bătrânii noştri? Priviţi cascada de mezoni care duce la izotopii carbonului şi spuneţi-mi dacă nu poate fi asemuită cu un vârtej care mână particulele de materie în mişcare, aducându-le în lumi noi, în atomi sintetizaţi.

În acest moment, Ilona apăsă pe declanşatorul generatorului de mezoni. Elevii urmăreau pe ecranul fluorescent imaginea mişcărilor care se schiţau acolo, apariţia şi dispariţia acestora, traiectoriile frânte, curbe, în formă de spirală, pe care se mişcau particulele.

– Şi acum să oprim o clipă neastâmpărata vijelie, spuse Iuk. Priviţi schema îngheţată a atomului de carbon obişnuit!

Ilona manevră cu siguranţă comutatoarele aparatelor de proiecţie cu vedere în relief. În faţa elevilor din clasa

de tehnofizică apăru, ca un uriaş sistem solar, nucleul de carbon, cu protonii şi neutronii lui. Unii neutroni se vedeau întregi, iar alţii erau înfăţişaţi chiar în clipa în care se producea fenomenul desprinderii unui electron

– Uitaţi-vă în partea stângă, la grupul de patru nucleoni. Nu vă parti un nucleu de heliu gata format?

Şi lecţia continua…

Iuk era un bun pedagog. Expunerile lui erau urmărite întotdeauna cu pasiune. De data aceasta însă, mai exista un obiect al atenţiei aproape generale.

Elevii admirau fata aceea frumoasă, pe care aparatele o ascultau cuminţi, asistenta care luneca cu degetele pe comutatoare, ca un pianist virtuos pe clape. Avea în ochii ei ciudaţi o lucire caldă, iar tenul ei părea cizelat în marmoră.

Din cei nouă băieţi, şase erau pe cale să se îndrăgostească de Ilona, iar doi erau îndrăgostiţi până în vârful urechilor. Numai Ilan nega în sinea lui cu încăpăţânare că noua asistentă l-ar fi fermecat.

Iuk privea, la cronograf. Trecuseră 20 de minute din lecţie. Mai avea 10 minute, dintre care 5 pentru expunerea teoriei şi aplicaţiilor ei şi 5 pentru concluzii.

– Prezentarea în amănunt a sintezelor nucleare o vom face în laborator; acum să trecem la ecuaţiile de transformare a elementelor naturale.

Pe ecran apărură simboluri matematice.

Iuk sublinia sensul transformărilor matematice. Desfăşurând calculul matematic, el nu pierdea nici o clipă din vedere fenomenul fizic, exprimat prin formule.

– Nu uitaţi, spunea el adeseori, că litera grecească este un simbol, dar noi studiem fenomenul viu, bogat, plin de surprize, inepuizabil. Nu uitaţi că matematica este o limbă, o limbă foarte expresivă, o limbă minunată, dacă vreţi, dar numai atât. Izvorât şi el din analiza fenomenului, calculul îţi ajută când îi ceri ce-ţi poate da; când îi ceri însă mai mult decât poate, decât este, se

răzbună şi nu-ţi mai dă nimic.

Explicaţiile teoretice luară sfârşit. Elevii notau întrebările adresate profesorului pe transmiţătoarele montate la fiecare masă. Iuk ajunse la concluzii.

– Dragii mei! Suntem pe drumul pe care l-a urmat natura cu mult înainte de a fi apărut omul, acest erou al naturii, care a creat în visurile sale din copilărie zeii, simboluri ale puterii transformatoare:

Elementele naturale s-au născut din materia fără început şi fără sfârşit, în veşnică prefacere, pe care bătrânul Anaximandru o botezase acum 2.600 de ani: Apeiron. Într-un anumit moment al evoluţiei materiei a apărut hidrogenul, în alte etape ale evoluţiei – oxigenul, carbonul, fosforul, sulful. Apoi thoriul, uraniul. Elementele chimice s-au născut în condiţii diferite de temperatură, presiune, viteză, prin mişcări mecanice, oscilatorii, chimice, electrice, prin infinitatea de forme ale mişcărilor materiei.

Noi, oamenii, am pipăit natura, i-am ascultat pulsaţiile, am învăţat unele dintre legile ei de transformare, am înţeles câteva din formele ei de mişcare. Şi asta a fost de ajuns pentru a izbuti să realizăm în laborator şi uzină toate elementele naturale. Ba chiar să creăm elemente ce nu se găsesc în natura actuală. Iar uzinele noastre prefac repede descoperirile din laborator în lucruri pentru noi.

Astăzi se produc, de pildă, tone de diamante sintetice. Moissan izbutise să producă câteva fire de diamant la sfârşitul secolului al XIX-lea, iar prin 1950 oamenii an izbutit abia să realizeze diamante de 1 carat.

Noi creştem cu fiecare an, cu fiecare ceas şi devenim – ca să folosesc un termen cu un înţeles vulgar odinioară – mai bogaţi. Devenim mai puternici.

Există vreo limită, există vreun hotar care să îngrădească drumul nostru înainte? Nu există un asemenea hotar. Această siguranţă izvorăşte din

întreaga istorie a omenirii ca un adevăr de nebiruit. Acest adevăr dă aripi tuturor visurilor noastre de astăzi ca şi celor care se vor înfiripa de acum înainte.

Iuk îşi terminase lecţia. Niciodată nu se oprea el la enumerarea seacă a concluziilor. Dar nu fusese de astă dată mai elocvent, mai grav decât altă dată? De obicei, încheierea era o glumă.

La masa aparatelor, Ilona uitase să închidă comutatorul ecranului. Imaginea atomului de carbon rămăsese acolo, imensă şi încremenită, cu norii reprezentând electronii, cu spiralele largi înfăţişând orbitele electronilor la diferite nivele de energie, cu particulele gata parcă să pornească într-o mişcare de vârtej, pentru a se ciocni cu cine ştie ce alte particule, pentru a zămisli cine ştie ce formă nouă de existenţă a substanţei.

– Ei, drăcie, cu Iuk se-ntâmplă ceva? gândi Ilan ieşind din clasă.

În parcul şcolii se discuta aprig. Ilan susţinea că Ilona este o fată ca multe altele şi că nu înţelege ce au găsit ceilalţi extraordinar la ea.

– Ilan, nepăsarea ta mi se pare ciudată, remarcă Ianca – cea mai bună prietenă a lui.

Roşeaţa din vârful urechilor lui Ilan demonstra că şi în veacul al XXI-lea bătăile inimii şi circulaţia sângelui ascultă de aceleaşi legi ca în secolele anterioare.

*

*   *

Iuk şi Ilona rămăseseră singuri în sala de pregătire a cursurilor.

Ilona îl ajuta pe Iuk să descifreze şi să sistematizeze întrebările şi observaţiile scrise ale elevilor. Cele mai multe priveau demonstraţia matematică a trecerii de la element la element.

Unele întrebări priveau însă alte aspecte ale lecţiei.

Ianca, de pildă:

"Ne-aţi recomandat închiderea comutatoarelor după terminarea demonstraţiilor. De ce a rămas comutatorul deschis după prezentarea schemei atomului de carbon?"

Iuk şi Ilona zâmbiră la citirea acestei întrebări şi se opriră din lucru, Iuk se apropie de Ilona, se aşeză pe un scaun şi, cu mâinile pe genunchi, o privi drept în faţă.

Ilona plecă ochii. Dădu să se ridice, îndreptându-se spre casetele de plăci care conţineau întrebări. Dar Iuk o prinse de mână şi o sili să rămână în faţa lui.

– Ilona, am impresia ca te-am aşteptat douăzeci de ani. Ai venit şi nu te mai pot lăsa să pleci, orice-ar fi.

Ilona tăcea. Ridicase ochii şi-l privea pe Iuk.

Parcă acum îl vedea pentru întâia oara. Se petrecea cu ea un lucru de neînţeles. Simţea cum se risipesc temerile obişnuite, neliniştile pe care le avea ori de câte ori trebuia să facă faţă unei împrejurări noi.

Se simţea parcă eliberată de nu ştiu ce poveri.

– Te iubesc, Ilona!

Nu prindea sensul acestor cuvinte. În fond… şi ea îl iubea pe Tăun, nu? Şi totuşi…

– Avem de trăit o fericire, care începe acum, Ilona!

Un val cald o inunda. Fericire, fericire! Ce cuvânt puternic şi minunat!

Nu spuse decât atât:

– Iuk… dragul meu, trebuie să plec, să înţeleg…

Iuk o conduse în cursul aceleiaşi pauze la locuinţa lui Gromov, întorcându-se apoi îndată la şcoală.

Orbi să fi fost elevii săi şi tot ar fi putut să vadă că profesorul lor trăise o „transmutaţie”.

Cât de vioi se mişca! Umplea clasa toată. Răspunsurile lui erau limpezi, vesele, pasionate.

– Şi tu, închise şirul răspunsurilor Iuk, tu Ianca, să ştii că uneori – este adevărat, foarte rar – comutatoarele trebuie să rămână deschise. Altfel n-ai putea înţelege de ce, în general, trebuie să fie închise.

Capitolul XIX

ÎN ULTIMUL MOMENT

Era întins pe un pat moale. Unde – nu ştia. În primele clipe după trezire, nici nu avu puterea să deschidă ochii. Auzea însă limpede convorbirea care se purta în imediata sa vecinătate.

Recunoscu mai întâi vocea lui Iuk.

– Nu-mi vine să cred, zicea acesta. Spune-mi, ca tehnician, dumneata crezi într-o tentativă de sinucidere?

– Ştiu eu? răsună o voce groasă şi monotonă. Bazinul era clar marcat. Numai cine n-ar fi vrut să-l vadă nu l-ar fi văzut. Dacă mai întârziam cinci minute, era de acum prea târziu.

– Doctore, crezi că îşi va reveni curând? mai întrebă Iuk.

Acum se auzi cea de a treia voce, care părea aceea a unui om foarte tânăr.

– În orice caz, e în afară de orice pericol. Peste puţin timp îl vom putea întreba cum s-a produs accidentul.

– Să fim atenţi cu întrebările, interveni Iuk. Are un psihic cam zdruncinat

Grigore simţi cum un muşchi al feţei începe să-i joace sub piele. Trezirea aceasta îi amintea de întâmplările din sanatoriu. Pe atunci dorea încă cu atâta ardoare să poată deschide ochii, să umble, să se întâlnească cu alţi oameni, în timp ce acum ar fi vrut să amâne la infinit întâlnirea cu viaţa.

Cineva îi puse un aparat metalic pe frunte.

– Aşa, va să zică! se auzi peste puţin timp vocea medicului. Auzi poveste!

– Ce s-a întâmplat? se interesă uimit tehnicianul.

– I-am montat iar noul dispozitiv pentru determinarea

gradului de cunoştinţă, inventat acum trei săptămâni de doctorul François, de la sanatoriul de readaptare.

– Şi ce spun indicaţiile?

– De data asta arată că ar fi în aceeaşi stare... ca mine şi dumneata.

– Deci e treaz şi ne-a ascultat convorbirea?

Urmă o tăcere prelungită. Apoi se auziră paşii unui om care părăsea încăperea.

Tăun deschise ochii şi îşi plimbă privirea prin încăperea cilindrică, încărcată cu aparate medicale. Se uită, puţin ruşinat, la medic.

Acesta zâmbea. Avea o expresie prietenoasa şi îi luă mâna într-a sa.

– Unde-i Iuk? fu prima întrebare a lui Grigore.

Medicul surâse.

– Nici n-a fost pe-aici.

– Nu-i adevărat, doar i-am auzit vocea, ripostă Tăun, supărat la gândul că e minţit.

– Vocea da, dar n-a fost aici în carne şi oase. Ne-a chemat la televizofon.

Grigore înţelese. Surise de astă dată şi el.

– Cum te simţi? Ia încearcă să te scoli! îl îndemnă medicul.

Tăun se ridică în capul oaselor. Apoi făcu câţiva paşi prin odaie şi se aşeză într-un fotoliu. Doctorul îşi trase un taburet lângă el. Se priviră mult timp unul pe altul, fără să vorbească.

– Vă mulţumesc, începu Grigore. Probabil că mi-aţi aplicat vreun tratament, căci simt că puterile îmi revin treptat.

– Mă bucură... Dar să ştii că asta nu-i destul... Îţi cunosc cazul din presa medicală. Ştii ce cred că-ţi lipseşte în primul rând?

– Multe, încercă să glumească Tăun şi oftă.

– Îţi lipseşte înainte de toate răbdarea, seninătatea, observă medicul, privindu-l drept în ochi. Celelalte vor

veni toate. Dar îţi repet, trebuie să ai mai multă răbdare! Prea te zbuciumi, prea te frămânţi. Nu poţi sări într-o clipă prăpastia dintre două vieţi. Nu te omori cu firea. Când te vei obişnui, când îţi vei găsi făgaşul, se vor lecui toate rănile şi vei avea satisfacţiile căutate.

– Satisfacţiile căutate… şopti Tăun ca pentru sine.

Aceste cuvinte îi amintiseră de vechile dureri.

Medicul răspunse parcă gândurilor sale.

– Uneori poţi preface în tărie chiar suferinţa; conştiinţa că o înfrunţi cu demnitate şi curaj e un izvor de încredere în tine.

Grigore îl privi îndelung. Îi ghicise oare gândurile cu vreun aparat recent inventat? Dar în orice caz s-ar fi putut să aibă dreptate.

– Îţi mulţumesc încă o dată, doctore! Şi voi încerca să-ţi urmez sfatul, spuse ei într-un târziu.

Tehnicianul, care intrase tocmai în încăpere, le întrerupse convorbirea. Un helicopter din El-Solohu venise să-l ia pe Tăun.

– Mai multă răbdare şi seninătate!

Se gândi la aceste cuvinte ale medicului în tot timpul călătoriei. Nu era uşor deloc. Dar era necesar, începând cu lucrurile cele mai grave, cele mai dureroase, care-l aşteptau.

Capitolul XX

DOUA DISCUŢII DESPRE FERICIRE

Plafonul radiant răspândea în încăperea de lucru a locuinţei lui Gromov lumina lui bogată şi uniformă. Aşezaţi fată în fată, în două jilţuri comode, Tăun şi Ilona se priveau ca şi cum nu s-ar fi văzut de multă vreme.

Pentru fiecare dintre ei, ultimele zile însemnaseră mult în noua lor existentă.

Grigore se restabilise de pe urma accidentului, dar în ochii lui se citea oboseala şi tristeţea. Cât despre Ilona, gesturile şi privirile ei exprimau o stânjeneală, care era la ea un lucru neobişnuit. După ce se juca câtva timp nervoasă cu un bibelou de sidef de pe masă, ea întrerupse cea dintâi tăcerea.

– Ce este fericirea, Grigore?

Întrebarea venise pe neaşteptate. Tăun tresări. Şi înţelese că era începutul unei pagini noi în viaţa ei şi a lui.

Se frământă mult timp până să-i răspundă. Clipele de tăcere erau pline de deznădejde. O pierdea, o pierdea definitiv. Punctul de sprijin, ultimul punt de sprijin, dispărea.

Îl bătu o clipă gândul s-o implore, să-i vorbească despre datorie, despre trecului lor comun, care n-a avut vreme să se şteargă. Să-i vorbească din nou despre prima lui dragoste, abia înfiripată şi frântă de moarte, despre iluzia renaşterii. Dar îşi dădu seama că n-ar fi putut trezi decât compătimirea ei.

Fugi de gândul acesta, să o biciuiască cu ironie sarcastică, să râdă de "mobilitatea" ei sufletească, să-i cânte batjocoritor „La dona e mobile”? N-avea rost! Ar fi râs de propria lui fiinţă. Cât de mult o iubea!

Şi hotărî să fie obiectiv, ca un străin, ca un om din afară.

– Fericirea este participare, Ilona…

Ilona strânse puternic bibeloul între degete şi dădu din cap nedumerită.

– De fericire se pot bucura numai oamenii, Ilona. Şi dintre oameni, numai cei care pot fi şi nefericiţi.

– Nu înţeleg nimic.

– Gândeşte-te la Georg. El este nefericit pentru că nu mai poate participa câteva luni la viaţă. Este scos înafara limitelor fireşti ale existenţei reale. E o pasăre cu aripi legate.

Poate mai există şi acum oameni-viermi, mulţumiţi să trăiască pasivi, ca nişte plante sau animale inferioare, să mănânce, să bea, să doarmă, să se plimbe. Dar asemenea oameni, rupţi de restul omenirii, nu pot fi nici fericiţi, nici nefericiţi. Aşa cum o reptilă nu poate trăi decât cel mult senzaţia tubului digestiv plin…

Ilona îl privi câteva clipe îngândurată, îşi ţuguie buzele şi spuse cu voce schimbată:

– Dar Georg o are pe Indira, care-l înţelege, îl ajută.

– Văd că tu ai o idee foarte precisă despre fericire, observă Tăun, cu un zâmbet amar pe buze. Eu cred însă că Indira – aici parcă ar fi spus Ilona şi gusta un fel de răzbunare – poate cel mult… să-l facă pe Georg mai puţin nefericit pe calea lui către adevărata fericire.

Ilona nu simţea nici accentele ciudate, nici ezitările lui Grigore. Ea întrebă mai departe.

– Poate da un om fericire altuia?

– Părerea mea este că un singur om nu poate da celuilalt ceea ce numai întreaga comunitate umană îi poate da. Poate doar să-l ajute să găsească fericirea, ceea ce este destul de mult.

– Să vorbim despre noi, Grigore. Tu eşti fericit?

Pe faţa lui Tăun treceau umbre de amărăciune.

– Am fost, Ilona. Demult. Aproape că nu-mi mai aduc aminte. Era în viaţa dintâi, când simţeam că munca mea era o părticică din efortul întregii omeniri, când cuvintele mele, cercetările întreprinse de mine în laboratoarele institutului, ideile mele slujeau altora, când participam la viaţa celorlalţi oameni şi mă simţeam mai legat de ei decât acum. Atunci odihna după muncă era plină de bucuriile înfăptuirilor trecute şi ale celor care aveau să vină. Eram fericit, Ilona, profund fericit. Eram înţeles, Ilona. Participam la viaţă.

– Şi acum?

– Acum mă simt atât de obosit la gândul că nu fac nimic. În jurul meu curge un şuvoi care mă lasă agăţat de

toate cioturile. E groaznic să fii inutil! Da, draga mea, cred că sunt nefericit.

– Dacă eşti nefericit, înseamnă ca poţi fi şi fericit! Trebuie să fii fericit! Ai spus-o doar tu. Voi fi lângă tine, te voi ajuta să pătrunzi în şuvoi. Uite, şi eu…

Glasul ei suna nefiresc. Ultimele cuvinte păreau forţate, şi acest lucru o enerva. Bibeloul îi scăpă din mână şi se rostogoli pe spongina pufoasă a duşumelei.

Se opri o clipă, apoi reluă ideea.

– Da, Grigore, voiam să-ţi spun că am simţit că devin utilă, că "particip", cum zici tu. Şi acum înţeleg de ce sunt sau mi se pare că încep să fiu fericită. La lecţia ţinută acum câteva zile de Iuk, l-am ajutat, am colaborat cu el. În sfârşit, am făcut o treabă. Elevii mă acceptau, ba chiar… aveau nevoie de mine.

Tăun o privi îndelung şi spuse încet.

– Acesta este oare singurul lucru care te-a făcut să te simţi fericită?

Nu se opri la capătul acestei întrebări. Continuă să vorbească cu o vioiciune care avea ceva straniu:

– Fericitul Goethe a trecut şi el prin frământările acestea ale noastre. El a încercat să răspundă la întrebarea ta. Şi l-a creat pe Faust, cea mai frumoasă poveste despre năzuinţa omului spre propria lui fericire.

Daca mă gândesc bine, sunt un Faust la executarea contractului cu Mefisto. Mă aflu în cea de-a doua viaţă şi plătesc poliţa pe care Faust n-a plătit-o. Am cunoscut gloria, prietenia şi dragostea recunoscătoare a oamenilor. Am avut parte de tinereţe, cu iubirea şi toate frumuseţile ei. Iar dacă acum, în această a doua viaţă, nu mă înconjoară flăcările iadului, dacă mediul meu de viaţă este agreabil, dacă nu sufăr de foame, dacă trupul nu-mi este ros de vermina mizeriei, sufăr însă la fiecare tresărire de viaţă pe care o văd în jurul meu, sufăr fiindcă sunt… mai bine zis fiindcă nu sunt nimic. Ma simt ca o reptilă într-o lume de păsări cu aripi minunate. Ca o

reptilă, mă auzi?

– Grigore!

– Nu mă întrerupe! continuă el cu febrilitate. Sufăr fiindcă trebuie să te pierd. O ştiu prea bine, am înţeles-o de mult…

Se apropie de ea:

– Ascultă, Ilona. Vorbeai despre fericire. Pentru tine se deschide acum cărarea spre ea. Păşeşte fără ezitare pe această cale. Braţul lui Iuk e puternic… tânăr, sigur. Mi-ar fi de o mie de ori mai greu să îndur mila decât nepăsarea ta.

Cu bărbia în palme, cu coatele sprijinite de masă, Ilona îl privea pe Tăun. Reflexele violete care cădeau de pe vitraliile camerei pe faţa lui îi dădeau o înfăţişare ireală, într-un târziu, se scutură, ca şi cum ar fi vrut să se smulgă dintr-un vis.

– Grigore, nu vreau să fii nefericit, nu trebuie să fii nefericit! Nu te voi părăsi. Nu ştiu încă prea bine ce se va întâmpla cu noi, dar sunt încredinţată că inima ta mare se va umple de bucuriile pe care le râvneşti. Şi voi fi lângă tine… oricât va fi nevoie.

Ar îi vrut să se oprească înainte de a fi rostit ultimele cuvinte, dar cuvintele fuseseră spuse, şi acum îi venea să plângă de ciudă.

Tăun ar fi vrut să glumească, sa zică ceva liniştitor, dar orice îi venea în minte i se părea ridicol, nefiresc. Îl năpădea o senzaţie de uscăciune.

O tăcere grea se aşternu în odaie.

După câtva timp, se auziră de dincolo de uşă paşii măsuraţi şi ritmici ai lui Gromov. Curând profesorul intră în cameră. Se apropie vesel de ei, fără să remarce încordarea care plutea în aer.

Îşi trase un scaun lângă fotoliul lui Tăun şi începu să vorbească pe nerăsuflate.

– Grigore dragă, societatea noastră are grija de membrii ei. Va trebui să recunoşti acest lucru. Sunt

bucuros să-ţi dau o veste mare. Comisia tehnică centrală a discutat problema ta. Eşti invitat să participi la lupta împotriva cutremurelor.

Au fost amintite la ultima şedinţă – şi crede-mă că te-am invidiat pentru cuvintele care s-au spus – observaţiile pe care le-ai făcut în 1990—1991 cu privire la modificările microclimatului datorită fenomenelor radioactive subpământene. Am însărcinarea să te rog să iei parte la lucrările de organizare a unei campanii de studii şi cercetări, care începe foarte curând, încheie el cu un aer de triumf

Spre mirarea profesorului, nimeni nu zise nimic.

– Tăune, nu spui niciun cuvânt? întrebă uimit profesorul. Se aşteptase la o explozie de entuziasm. Ce-i cu voi? Şi tu, fată a cerului, parcă ai amuţit. Dar ce s-a întâmplat!

Grigore ascultase la început cuvintele profesorului cu indiferenţă, sub impresia celor întâmplate. Dar pe măsură ce sensul lor i se întipărea în minte, simţi cum în el cresc apele unei bucurii nemăsurate.

Se ridică de pe jilţ şi făcu câţiva paşi spre Gromov. Apoi se opri locului. Şi, întorcându-şi privirile spre Ilona, rosti apăsat, ca şi cum abia acum ar fi răspuns la prima ei întrebare:

– Fericirea este luptă şi nădejde!

*

*   *

Pe malul lacului-patinoar, întinşi leneşi la soare, Ilan şi Ianca vorbeau despre fericire.

O perdea de lumină, colorată în nuanţe schimbătoare, înconjura lacul, al cărui contur era un cerc perfect. Apele străvezii, ca de cleştar, lăsau să se vadă fundul albastru. Ozonizoarele şi generatoarele de ultraviolete împrospătau şi sterilizau mereu apa.

În mijlocul lacului, pe platforma-patinoar, mai mulţi

tineri executau figuri măiestre de patinaj artistic. Patinele, dintr-un material asemănător cu lemnul de abanos, lunecau pe platforma, a cărei plasticitate şi al cărei luciu nu se deosebeau de cele ale gheţei. Era „gheaţa caldă”, substanţă sintetizată din elemente a căror combinaţie dădea o „apă” având punctul de congelare la 25° Celsius.

De la mal veneau în zbor „pescăruşii”, bărci uşoare cu aripi, al căror motor funcţiona numai o fracţiune de minut. Era însă de ajuns pentru a da imbold pescăruşilor, care planau apoi câteva minute deasupra apei, după ce mângâiau cu tălpile lor frunzele sălciilor care înconjurau lacul. La urmă amerizau lin.

În cele câteva minute de zbor, mânuitorii „pescănişilor” aveau posibilitatea să schimbe direcţia, să întoarcă aparatul cu burta în sus, să sară în apă din zbor. Era sportul preferat al multor tineri.

Un miros vag de levănţică umplea văzduhul.

Ilan şi Ianca vorbeau despre fericire.

Un strop de apă argintie căzuse tocmai pe cârlionţii negri ai lui Ilan şi de acolo se prelinsese pe nasul lui, stricând efectul de gravitate şi seriozitate pe care voia să le producă figura lui încruntată, preocupată de gândurile cărora le căuta cea mai potrivită expresie.

– Mi-e sete, Ianca, de cunoaşterea adâncă a lucrurilor. Aş fi fericit numai dacă aş şti tot ce este esenţial din ceea ce se ştie astăzi şi ceva în plus.

– Şi ce vei face cu ştiinţa, după ce te vei fi umplut cu ea ca un pepene? îl întrebă ea, gata să pufnească în râs.

– Voi crea mijloace tehnice noi pentru producţie, voi crea noi specii de animale şi plante, voi cerceta aştri depărtaţi la milioane de ani-lumină. Voi crea elemente noi. Voi…

– Ajunge, Ilan! îl opri Ianca. Fericirea ta este uscată ca o smochină conservată.

Eu voi fi fericită când voi putea umple de frumos viaţa

oamenilor, când îi voi putea ridica prin artă pe culmile dragostei. Voi dansa, Ilan. Voi învia în faţa oamenilor, în ritmul versurilor shakespeariene, povestea lui Romeo şi a Julietei, voi înfăţişa luptele trecutului şi prezentului, voi interpreta pe femeile luptătoare pentru libertatea omenirii. O voi interpreta pe Marie Curie, voi înfăţişa eroismul educatoarelor noastre. Îi voi face pe oameni să se iubească tot mai mult. Frumosul este suprema fericire!

Ilan o privea fermecat pe „dansatoarea dramatică”. Scenele interpretate de Ianca la adunările de artă ale elevilor şcolii lor nu puteau fi uitate atât de uşor. O vedea şi acum, cu ochii minţii, ca de atâtea alte ori, evoluând pe scenă, exprimând prin mişcările ei graţioase, subtile, învăluitoare durerea şi bucuria, suferinţa şi nădejdea, desperarea şi victoria.

Aceasta să fie fericirea? Ameţeala aceea, tulburarea pe care o stârnea o pânză sau un trup viu evoluând pe scenă? Nu! Nu! Chiar dacă trupul acela era al Iancăi!

– Asta-i vrajă, Ianca, nu fericire, izbucni Ilan. E un mijloc oarecare pentru adormirea oamenilor. Îţi aduci aminte de povestea lui Sadko, care se luptă cu pasărea fericirii? Pasărea din povestea lui Sadko, care-i adormea pe cei care cutezau să încerce s-o cucerească, este frumosul tău, năzuinţa asta goală spre înălţare în lumea idealului. Numai ştiinţa dă putere, numai geniul uman ridică pe om tot mai sus, pe spirala adevărului şi deci a desăvârşirii! Fără ea, arta este ca o nucă fără miez.

– Ştiinţa şi tehnica fără vis şi dragoste sunt pustnicie, nu fericire!

Ianca se ridică zveltă ca un arc întins. Alergă cu părul în vânt spre valurile albastre. Trupul ei ţâşni săgeată sore fundul bazinului. Picioarele băteau regulat apa, şi înotul ei părea un dans acvatic. Ilan înota rapid alături de tânăra lui prietenă.

Departe, lângă platforma de patinaj, se opriră în

apropierea unei geamanduri.

– Patinăm, Ianca?

– Trebuie să plec. Am de rezolvat problema aia afurisită inventată de Iuk şi, drept să-ţi spun, nu prea merge.

– O facem împreună, vrei?

– Savantule!

– Dansatoare dramatică!

Copiii veacului nou izbucniră în râs. Apoi patinară. Două ore mai târziu, erau cu capetele plecate peste planşetă şi rezolvau problema de fizică.

*

*   *

Convorbirea dintre Tăun şi Ilona continua. Îl antrenaseră şi pe Gromov, care tocmai îşi încheia observaţiile.

– … Cum v-am mai arătat, eu nu m-am prea gândit la lucrurile astea. Dar fiindcă pe voi vă frământă atât de mult, vă voi spune că, după mine, fericirea începe de la conştiinţa măreţiei omeneşti. Şi această conştiinţă se naşte o dată cu adevărata libertate, când forţa productivă a societăţii a ajuns la acel nivel care asigură un ritm vertiginos al producţiei, când omul a scăpat de nesiguranţa zilei de mâine. Atunci a încetat înstrăinarea individului, atunci au început să moară slugărnicia, viclenia, teama de viaţă – duşmanii fericirii omeneşti.

Omul a început de atunci să se îndrepte cu paşi repezi spre adevărata fericire. Da, fericirea este de fapt mişcarea spre fericire. Şi fiecare atingere a ei nu este decât un început. Ca şi viaţa, fericirea e fără de sfârşit…

Capitolul XXI

MIRAJUL COSMODROMULUI

Cu greu şi-ar fi putut închipui cineva doi oameni mai diferiţi ca înfăţişare.

Unul era mic şi vioi, celălalt înalt şi cu mişcări solemne, grave. Sub fruntea bombată a celui dintâi jucau doi ochi neastâmpăraţi, cu irişi albaştri ca cerul, în timp ce fruntea înaltă şi osoasă a celuilalt dădea şi mai multă adâncime unor ochi negri, pătrunzători. Dar contrastul apărea şi mai puternic când îi auzeai vorbind. Primul avea un glas plin de intonaţii bogate şi variate, celălalt o voce groasă, autoritară şi monotonă. Primul vorbea repede şi glumea des, celălalt avea un limbaj sobru şi tăios.

Doi oameni atât de nepotriviţi s-ar fi putut oare vreodată înţelege? Aşa ar fi gândit poate mulţi privindu-i şi ascultându-i.

Profesorul Gromov şi doctorul Beram, coordonatorul sanatoriului de readaptare, se înfruntau de mai bine de jumătate de oră într-un cabinet al Institutului metereologic din El-Solohu.

– Specialitatea dumitaie este meteorologia, nu-i aşa? întrebă coordonatorul şi, fară sa aştepte un răspuns, continuă. Medicul sunt eu. Dumitale ţi-ar place să mă amestec în prognozele vremii, pe care le întocmeşti, sau în măsurile de dirijare a climei? Desigur, nu! Deci…

Profesorul Gromov îşi întrerupse, surâzând, interlocutorul.

– Nu te grăbi, doctore! De ce să subapreciem contribuţia nespecialiştilor în ştiinţă? Giordano Bruno n-a fost astronom, Pasteur n-a fost medic, nici Ţiolkovskî – inginer. Dar de fapt nici nu-i vorba de asta. Eroarea de la care porneşti dumneata nu e medicală, e umană. Eu îl cunosc mai bine pe Tăun, crede-mă. A fost doar studentul meu.

– Cu vreo şase decenii în urmă! observă sec doctorul Beram.

– E acelaşi. Are o fire care nu suportă cuşca, nici măcar tapisată cu catifea.

Câtva timp, nimeni nu spuse nimic, Gromov străbătea

încăperea dintr-o parte într-alta, în timp ce coordonatorul, nemişcat într-un fotoliu, privea drept înaintea lui.

Beram vorbi primul:

– Vă repet. Comitetul medical al sanatoriului a hotărât, după dezbateri bine chibzuite, reinternarea lui Tăun. Nu l-am reclamat până acum, nu l-am urmărit, nu l-am obligat să revină, tocmai pentru că încercam să observăm efectele vieţii asupra lui. Fata este într-un stadiu de adaptare care îi permite să se integreze într-o activitate normală. Nici ei nu i-ar fi stricat un plus de tratament, dar pentru el este indispensabil. Accidentul acela straniu, care nici până acum nu a fost lămurit, dovedeşte, fără posibilitate de tăgadă, că viaţa, în starea lui de acum, îl copleşeşte, îl distruge.

După o scurtă pauză, continuă.

– Am discutat problema şi la consiliul nostru departamental. Am arătat că noi purtăm răspunderea readaptării bolnavului şi înţelegem să ducem această sarcină la bun sfârşit, aşa cum am dus la bun sfârşit şi tratamentul fiziologic, prelungit de-a lungul atâtor decenii. Consiliul a aprobat acest punct de vedere.

Dacă oaspetele dumitale, dezechilibrat cum este încă, continua sa trăiască în modul acesta dezorganizat, va trebui să tratăm un bolnav mintal sau... poate că nici nu vom mai avea pe cine să tratăm.

Vorbise grav, ferm, ca un om care nu admite nimic altceva decât un răspuns de încuviinţare. Dar profesorul nu avea de gând să se sperie. Se opri din plimbarea lui prin încăpere, drept în faţa medicului.

– Suntem deci la concluzii, zise el. Bine! Părerea mea este că reinternarea ar fi pentru el o nenorocire sigură. Momentan „bolnavul” – cum îi spui dumneata – are nevoie de un tratament susţinut cu... viaţă. Am început să-i aplic tratamentul acesta medical. Merge greu. Dar merge. De câteva zile sunt pe cale să-l readuc pe linia de

plutire. Poate că accidentul la care v-aţi referit a fost criza după care vindecarea va merge cu paşi tot mai repezi. Curând va intra într-o acţiune de cercetare ştiinţifică. Aceasta va fi o fereastră spre viaţă. Se va convinge că e folositor societăţii, va deveni încetul cu încetul tot mai competent, în sfârşit se va simţi om întreg.

Nădăjduiesc că nu vei reuşi să mi-l iei. Dacă ai izbuti să întrerupi „tratamentul” pe care i-l aplic, ar fi, îţi repet, o nenorocire pentru psihicul lui, de care tocmai vorbeai…

Continuând să discute, Gromov nici nu observă că uşa se deschisese fără zgomot. Tăun, care venise să discute cu profesorul despre participarea lui la lucrările de cercetare a mijloacelor de luptă împotriva cutremurelor, rămăsese înmărmurit în pragul ei. Ieşi, fără s-o închidă, cu sufletul strâns de nelinişte.

Acum vorbea din nou doctorul Beram.

– … Comitetul spitalului, conducerea departamentală, nu vor permite niciodată acest lucru. Îţi iei o mare răspundere şi faci un lucru nechibzuit. Atitudinea dumitale dovedeşte că…

Profesorul îl întrerupse din nou.

– Să ne oprim aici, doctore! Nu vezi că degeaba discutăm? Când un curent oceanic rece se întâlneşte cu o masă de apă caldă, moare peştele. Am impresia că noi doi nu vom rezolva cazul Tăun.

El-Solohu – continuă el – face parte din alt departament decât sanatoriul de readaptare. Trebuie, de aceea, să supunem problema consiliului interdepartamental. Sunt convins că argumentele mele, întărite de mărturiile celor care l-au văzut pe Tăun în ultimele zile, vor face să învingă punctul de vedere pe care-l susţin, spre binele fostului meu student şi al… fostului dumitale bolnav.

Coordonatorul se sculase în picioare.

– Fie! Dar să ştii că socotesc atitudinea dumitale nejustă, neştiinţifică, fără precedent.

Gromov îl privi senin.

– Fără precedent, spuneţi? Aş fi mândru să fie aşa. Ştiinţa progresează numai atunci când merge pe cai nebătătorite, adică tocmai atunci când procedează... fără precedent. Noul, invenţia, inovaţia – toate-s „altceva” decât a fost mai înainte. Un exemplu elocvent este chiar tratamentul fiziologic de reconstituire, aplicat pentru prima dată cu succes lui Tăun. Şi multe alte tratamente renumite aplicate pentru prima dată în sanatoriul dumneavoastră. Nu-i aşa?

Când medicul porni spre ieşire, Gromov remarcă mirat că uşa cabinetului era larg deschisă. Se uită la cronograf. Ora la care ar îi trebuit să vină Tăun trecuse. Sub impresia discuţiei aprinse care avusese loc, nu făcu însă nicio legătură între aceste două fapte.

*

*   *

Grigore nu auzise nimic din convorbire. Dar nici nu avea nevoie de aşa ceva ca să înţeleagă totul: coordonatorul venise ca să-l ia înapoi.

Gromov îi luase, desigur, apărarea, dar ce argumente ar fi putut invoca el, ca profesor de meteorologie? Totul era pierdut. Să se întoarcă la programul fix şi la lumea limitată a sanatoriului? Ce ar fi putut fi mai groaznic? S-ar fi sufocat.

O luă la goană prin coridorul înalt al institutului. Cercetătorii şi studenţii se uitau lung în urma lui. Cineva îl strigă pe nume, dar el nu-l auzi.

Ajuns la ieşire, coborî în fugă treptele care duceau în parc, străbătu, fără să vadă nimic în jur, aleea de bananieri şi se găsi în plină stradă.

Nu se opri nici aici.

Se aruncă într-un vehicul. Drumul tocmai pornea din loc. Apăsându-şi ochii cu mâinile, Grigore se cufundă în îmbrăţişarea unui fotoliu...

Când deschise ochii, se gândi că trebuie să apese pe un buton pentru a indica destinaţia. Dar încotro? Parcă ştia unde voia să ajungă?

Îl cuprinse furia împotriva celor care îi voiau cu tot dinadinsul binele. De câteva zile ajunsese să se simtă ceva mai mulţumit, mai aproape de ceilalţi oameni. Şi acum era din nou aruncat în frământarea aceasta chinuitoare.

Apăsă la întâmplare pe un buton. Deasupra acestuia strălucea în litere de argint:

COSMODROM-8

Timpul trecea şi clădirile oraşului El-Solohu rămâneau în urmă.

Cosmodrom, cosmodrom, cosmodrom…

Ca o bătaie de ceasornic răsunau aceste cuvinte în capul lui. Se împleteau cu bătăile inimii, pe care le auzea limpede, asemenea unor lovituri de ciocan, de când văzuse scena aceea din cabinetul profesorului Gromov.

– Departe, cât mai departe! rosti Tăun tare.

Vehiculul îşi încetinise mersul şi luneca spre marginea drumului, pe benzile laterale. Puţin timp mai târziu se opri, şi uşa se deschise singură.

Tăun coborî în faţa unei clădiri impunătoare, care avea forma elegantă a unei nave interplanetare.

Parcurse, ameţit încă, marea sală de aşteptare şi ieşi în câmpul de lansare, unde zeci de corăbii astrale îşi aşteptau pasagerii, în timp ce altele ţâşneau în sus, spre albastrul bolţii, sau coborau, planând ca nişte păsări leneşe.

Din când în când, difuzoarele intrau în funcţiune, anunţând plecările şi sosirile,

– Atenţie! Atenţie! Cosmobusul B-64 soseşte peste 10 minute în punctul A 4 X, din excursia de o săptămână în Lună.

– Atenţie! Atenţie! Racheta Z-3, a staţiei locale de astrofizica, pleacă peste 5 minute din punctul B 3 V pe ruta Asteroidul Hermes, Planeta Venus, Planeta Mercur.

– Atenţie! Atenţie! Peste 3 minute pleacă din punctul M 16 L racheta W-KS, cu personalul de schimb al satelitului artificial nr. 3.

– Atenţie! Atenţie! Racheta L-81 pleacă peste 15 minute din punctul X 9 C în croazieră pe ruta Marte, sateliţii lui Jupiter,” înconjurul planetei Saturn, vizitarea asteroidului Ceres, străbaterea capului cometei 2021 III şi retur.

O croazieră cosmică! Ghidul îl ispitea.

O porni cu paşi hotărâţi spre punctul X 9 C, după ce cercetă cu atenţie harta cosmodromului. Mai era doar la o mică distanţă de navă, când auzi începutul unei convorbiri.

– Ai găsit certificatele medicale? La tine erau! Fără ele doar nu intrăm în navă…

Se opri. Certificat nu avea. Nici n-ar fi putut căpăta. Să se furişeze în rachetă? Câteva clipe îl stăpâni acest gând. Şi apoi, dintr-o dată, ca şi cum piedica ce se ivise pe neaşteptate l-ar fi făcut să reconsidere însăşi intenţia sa, începu să chibzuiască.

Fără să-şi dea seama, o luase înapoi, spre clădirea cosmogării, ciocnindu-se în neştire cu oamenii care se grăbeau spre racheta de croazieră. La un moment dat, se izbi atât de puternic cu braţul drept de o valiză, încât îşi auzi televizofonul pârâind.

Poate că se pripise… Gromov nu va ceda aşa uşor… Avea să se opună ca om, nu ca medic… Putea să ceară o nouă examinare…

Dar dacă învingea doctorul Beram? Îi cunoştea doar argumentele, perseverenţa, mai ales perseverenţa…

Nu i-ar fi venit deloc uşor să dea ochii cu coordonatorul, după convorbirea pe care o avusese cu el în ajunul evadării, după actul lui care putea să pară

necugetat şi mai ales ridicol. Să scoată din funcţiune o instalaţie a unei instituţii obşteşti, iar apoi să fugă, ca un adolescent, cu o fetişcană…

Da, toate aceste lucruri i le-ar fi putut spune doctorul Beram.

– Totuşi… Era oare cu putinţă să te ascunzi în secolul al XXI-lea? Şi apoi fuga lui nu confirma oare ideile lui Beram?

Se trezi înapoi în strada şi urcă într-un vehicul. Câtva timp privi în neştire tabloul de comandă. Apoi degetul arătător i se îndrepta spre butonul deasupra căruia se afla inscripţia:

CENTRUL CULTURAL EL-SOLOHU

Voia de mult să cunoască acest palat al culturii. Acolo va avea prilejul să hotărască în linişte ce trebuia să facă.

Capitolul XXII

O ZI AGITATĂ LA CENTRUL CULTURAL

Iuk şi Ilona aflaseră vestea: doctorul Beram îl cerea pe Tăun, Gromov se opunea, şi întreaga problemă avea să fie pusă în discuţia consiliului interdepartamental.

Voiau să stea de vorbă cu Grigore, să analizeze împreună cu el situaţia şi să ia o hotărâre. Dar Tăun nu era de găsit. Televizofonul lui nu răspundea.

– Să nu i se fi întâmplat ceva! spuse Ilona îngrijorată.

Iuk formă indicativul televizofonic al profesorului Gromov şi îl întrebă dacă Tăun nu trecuse pe acolo. Nu, nu fusese pe la el, deşi trebuia de mult să vină. Gromov nu-i pomeni de uşa găsită deschisă, deoarece bănuia că mecanismul ei se defectase. Îl chemă pe Iuk la el, ca să discute felul în care trebuia să prezinte cazul în fata

consiliului. Obţinuse o şedinţă pentru aceeaşi seară.

Rămasă singură, Ilona se frământă mult timp, neştiind ce să facă pentru a ajunge la Grigore. Nu găsi însă nici o soluţie. Într-un târziu, se aruncă într-un jilţ şi deschise aparatul de televiziune.

Se transmitea tocmai un program de la Centrul cultural. Crainicul anunţă că în cele douăsprezece săli principale de dezbateri se discuta pe o singură temă: „Probleme actuale ale ştiinţei şi tehnicii”.

Când pe ecranul electronic începură să evolueze primele imagini dintr-una din săli, Ilona simţi că nu are răbdare să privească şi dădu să închidă aparatul. Dar se opri uimită, cu mâna pe buton.

În fundul sălii în care se discuta despre problema alimentelor sintetice, îl zărise pe Grigore Tăun, îngândurat şi palid, într-un fotoliu al ultimului rând.

„Sala 3”, îşi memoră Ilona şi ieşi repede din încăpere, uitând până şi să închidă aparatul.

*

*   *

Când ajunse în marea clădire a Centrului cultural, pe care o mal vizitase cu Iuk, se duse de-a dreptul în sala 3. Tăun nu mai era însă acolo unde îl zărise pe ecranul televizorului.

În timp ce îl căuta cu privirea la parter şi în loji, auzea şi cuvintele pe care le rostea unul dintre vorbitorii aflaţi pe un podium semicircular.

Ochii îl căutau pe Tăun, iar urechile ei înregistrau pe jumătate cuvintele.

– … în concluzie, ţin să subliniez că astăzi putem produce sintetic orice aliment necesar dezvoltării organismului uman. Socotesc, în consecinţă, fără rost să ne mai ocupăm de agricultură şi creşterea vitelor. Foarte curând, ele vor aparţine trecutului. Sarcina noastră este să perfecţionăm sinteza alimentelor. Aceasta e calea

progresului, calea pe care trebuie să mergem.
Pe urmă începu să vorbească altcineva, care nu era nicidecum de acord cu spusele antevorbitorului.
– Cred că în afirmaţiile care s-au făcut, sunt conţinute greşeli dintre cele mai serioase, un îndemn spre o aventură periculoasă. Voi încerca să vă arăt de ce această teză a lichidării agriculturii şi creşterii vitelor este un act iraţional, de ce trebuie să mergem mai departe pe linia creării de noi şi noi specii de animale şi plante, tot mai folositoare omului.
Organismele vegetale şi animale sunt de fapt cele mai adaptate laboratoare de utilizare a energiei solare. Aceasta, pe de o parte; pe de altă parte, existenta lor este o condiţie a echilibrului biologic pe pământ. Ele regularizează compoziţia atmosferei şi contribuie la regenerarea continuă a solului. În sfârşit, alimentele nu sunt numai un amestec de celuloză, zaharuri, grăsimi, albumine, vitamine etc. Fructul sau tuberculul, frunza sau laptele – toate alimentele naturale – aduc în organismul uman şi tot felul de viruşi, de formaţii organizate, al căror rol antipatogen şi de auxiliar preţios al asimilării a fost demult cunoscut.
Tăun nu era nicăieri. Ilona ar mai fi vrut să asculte discuţia, dar trebuia mai întâi să-l găsească, să vadă ce se întâmplase cu el.
Când ieşi afară din sală, se întrebă încotro s-o ia. Voia să se convingă dacă mai era în Centrul cultural. Dacă se mai afla în clădire, trebuia să fie în bibliotecă sau într-una din sălile de dezbateri, îşi spuse ea.
În bibliotecă se convinse însă curând că nu se afla.
De acolo se duse de-a dreptul în „salonul de selecţie”. Era numit astfel fiindcă cei care intrau în Centrul cultural îşi puteau alege aici, în cele mai ideale condiţii, sala unde voiau să-şi petreacă timpul.
În salon se aflau 80 de cabine cilindrice, iar Ilona intră în aceea care tocmai se eliberase. Aici se afla un ecran

electronic şi un difuzor, care permiteau să vezi şi să auzi ce se întâmplă în orice punct din clădire, pentru a-ţi alege locul unde voiai să te duci.

Ilona apăsă pe un buton, făcând să apară sala de dezbateri 2.

Imaginea prezenta alternativ publicul şi pe vorbitor.

Începu să urmărească cu privirea fiecare rând de scaune în parte. Dar nici cele ce spunea conferenţiarul nu puteau scăpa interesului ei. Când intrase, acesta se afla în mijlocul unei fraze pe care o rostea cu destulă vehemenţă:

– … căci este indiscutabil că peste 70.000—80.000 de ani vom avea o nouă era glaciară. Altădată aceasta însemna un cataclism general, împotriva căruia făpturile planetei noastre nu se puteau apăra în niciun fel. Dar astăzi? Mă întreb, de aceea, când vor începe, în sfârşit, institutele noastre de specialitate să ia serios în mână această chestiune, când se vor hotărî…

Tăun nu era nicăieri..

O apăsare pe un alt buton şi pe ecran apăru de astă dată sala de dezbateri 4. În timp ce Ilona cerceta cu privirea fiecare fotoliu în parte, un om dintr-o lojă vorbea:

– … mai vreau să atrag atenţia asupra unei probleme nerezolvate de filologi. Asistăm astăzi la procesul formării limbii noastre zonale, în condiţiile societăţii sahariene, nu mai există o serie de fenomene, de realităţi aparţinând trecutului. De aceea dispar şi cuvintele respective. Totuşi avem nevoie de ele pentru a traduce marile opere literare de altă dată, ca şi pentru studiul ştiinţific al trecutului, căruia i se acordă astăzi, pe drept cuvânt, o importanţă atât de mare. De obicei se utilizează termenii respectivi în forma pe care o aveau în una dintre marile limbi ale secolului al XX-lea.

Nu sunt de acord cu aceasta. După părerea mea, arhaismele, ca plată, furt, prostituţie, epidemie, trăsură, represiune, război, exploatare, colonie şi atâtea altele,

trebuie să aibă o formă proprie în limba noastră. Nu pot îi de acord cu ideea susţinută aici că rolul filologului trebuie să se mărginească la cuprinderea şi descrierea fenomenului natural de evoluţie a limbii. Această teză putea fi valabilă altădată, când ar fi fost iluzoriu să-ţi propui să dai directive şi îndrumări esenţiale de folosire a vocabularului.

Gradul general de cultură al societăţii noastre ne îngăduie azi să propunem cele mai raţionale forme de expresie. Circulaţia rapidă a ideilor, a cuvântului scris, a celui transmis pe calea undelor, perioada de şcolarizare suficient de lungă ne îngăduie să intervenim activ în procesul formării limbii noastre…

Iiona apăsă pe un alt buton, apoi pe încă unul. Neliniştea ei creştea, căci Tăun nu era nicăieri. Nici în sala 1, unde se dezbătea problema introducerii unui nou sistem de calendar „raţional”, nici în sala 8, unde un vorbitor critica Centrul meteorologic internaţional, fiindcă „tărăgănează în mod inadmisibil experimentarea climei anuale uniforme, fără anotimpuri, pe insulele stabilite încă de mult în acest scop”, nici în sala nr. 6, unde era vorba de popularea altor planete, şi nici în celelalte săli, unde se discutau probleme arzătoare de psihologie, pedagogie şi medicină.

Unde se afla oare Tăun?

Ilona era gata să iasă din cabină, când se gândi să apese şi ne butonul sălii 67, a „evenimentelor la ordinea zilei”. Şi, într-adevăr, acolo, într-o lojă laterală, se afla Grigore.

Pe chipul lui se zugrăvea acum o emoţie puternică, a cărei cauză Ilona nu reuşi să o sesizeze din primul moment. Îşi concentrase toată atenţia asupra lui Tăun şi nici nu ascultase cuvintele care răsunau în difuzor.

Deodată imaginea de pe ecran se schimbă, prezentând nu publicul, ci scena sălii. Acolo se aflau profesorul Gromov, Iuk, doctorul Beram şi alte persoane, pe care nu

le cunoştea.

Ilona înţelese. În cadrul „evenimentelor la ordinea zilei” se desfăşura dezbaterea cererii de reinternare a lui Tăun.

Grigore nici n-o observă când intră în loja lui. Privea ca hipnotizat scena.

Acum se ridică secretarul consiliului interdepartamental. Acesta începu să vorbească.

– Consiliul nostru a ascultat referatele, mărturiile şi documentele prezentate. Lipseşte un singur element, ca să ne socotim pe deplin edificaţi: un sumar examen medical al lui Grigore Tăun, pe care să-l comparăm cu ultima fişă din sanatoriu. Cum ne-am putea oare altfel exprima asupra cazului?

A fost găsit? se adresă el cuiva care se afla în dreapta sa. Nu? Atunci nu ne mai rămâne decât să rugăm pe cei ce vizionează programul de televiziune consacrat dezbaterii noastre să ne dea concursul. Altfel suntem nevoiţi să amânăm pronunţarea.

Daţi legătura cu sălile de vizionare!

Se aşternu o linişte adâncă. În mijlocul ei răsună o voce puternică, care vibra uşor.

– Sunt aici, în sala 67 a Centrului cultural din El-Solohu. Dezbaterea aceasta m-a convins că-mi pot încredinţa soarta, năzuinţele şi visurile judecăţii voastre. Spuneţi-mi ce am de făcut.

Sala fremăta. În picioare, în loja sa, Tăun îşi recâştigase în mare măsură calmul şi privea spre scenă.

Chipul secretarului se lumină de bucurie.

– Treci, te rog, în cabinetul sanitar al Centrului cultural. În spatele lui Tăun, Ilona îi urmărea cu privirea. Ea strivea cu pleoapele o lacrimă…

O oră mai târziu, spectatorii sălii 67, care între timp vizionaseră alte evenimente, aflară hotărârea consiliului interdepartamental. Acesta respinsese în mod provizoriu, cu majoritate de voturi, cererea coordonatorului Beram. Peste patru luni, starea lui Tăun avea să fie din nou

examinată, pentru a se lua o hotărâre definitivă.

Partea a III-a
REPTILA SE PREFACE ÎN PASĂRE

Capitolul XXIII

SUBMARINUL TRANSPARENT

Cercetarea fenomenelor seismice de pe coasta vestică a Africii avea să înceapă câteva săptămâni după întâmplările de la Centrul cultural.

Tăun consuma acum serios din rezervele de somn pe care le acumulase timp de zeci de ani. Din 24 de ore, timp de 20 de ore era într-o activitate neîntreruptă. În orele de dimineaţă, lucra împreună cu ceilalţi cercetători, participa la cursurile de pregătire, examina datele radiologice ale observatorului seismic. Dar munca lui adevărată începea abia după cele patru ore de pregătire colectivă. Se simţea ca la o alergare. Era hotărât să ajungă la timp la potou, indiferent de efort. Trebuia să străbată materialul care se strânsese în timpul somnului său.

În camera pe care i-o pusese la dispoziţie Gromov, Tăun avusese la îndemână, încă din primele zile ale sosirii la El-Solohu, tot ce-i trebuia. Aparatura documentară a profesorului, în care se descurca acum tot mai bine, îi era de mare folos. Cu ajutorul aparatului de clasare, fişele se puteau aranja după autori, după subiecte, după datele de apariţie. Şi toate materialele de specialitate se găseau în casete de microfilme, de unde puteau fi scoase şi proiectate pe ecranul de citire, prin simpla mânuire a comutatoarelor. Cibernonul îi era şi el

de un ajutor de nepreţuit.

În săptămânile care urmară hotărârii consiliului interdepartamental, Tăun citi sute de pagini pe zi. Pe lângă aceasta, reproducea schiţe fi desene sau viziona de unul singur filmele care prezentau activitatea diferitelor expediţii ştiinţifice.

Cu toată mulţumirea pe care i-o prilejuia această activitate febrilă de informare, se îngrozea adeseori la gândul a ceea ce mai avea de făcut. Încercând să străbată în mod sistematic tot ce se scrisese, înainta cu paşi de melc. După două săptămâni de muncă încordată, ajunsese în 1998 şi nici pentru perioada parcursă nu izbutise să asimileze totul. Mai avea în faţă jumătate de veac de cercetări. Era cu neputinţă să citească, să înveţe tot.

Copleşit, se zbătea în oceanul de date, ipoteze, teorii, formule. Şi nu şi-ar fi îngăduit să sară peste nimic. Totul era interesant. Totul, chiar ipotezele infirmate de cercetările ulterioare, căci Grigore ştia prea bine că numai urmărind căile străbătute de înaintaşi putea evita rătăcirile inutile. În vremea tinereţii sale, nu lăsa nicio publicaţie necercetată.

Dar acum? Ce putea face pentru a străbate epoca în care fusese absent de la procesul gândirii omeneşti?

Nu mai era om de ştiinţă, nu se mai simţea în stare să redevină om de ştiinţă.

Şi când oboseala îl făcea să închidă comutatorul aparatului de proiecţie, îl bătea uneori gândul să renunţe. Să renunţe definitiv. Poate că ar fi fost totuşi bine să-şi completeze blestematul de tratament de readaptare. Pe urmă va începe altă viaţă. Va face o treabă oarecare, într-un laborator, la culturile agricole, undeva, oriunde, şi va contempla viaţa nouă care curge în jurul lui.

Da, trebuie să renunţe la aripi. Nimeni nu poate trăi două vieţi.

Gândurile acestea nu-i aduceau însă liniştea râvnită.

Într-o zi fu chemat de cercetătorul cu care urma să colaboreze – Stevens –, în camera de lucru a acestuia de la Institutul de seismologie. Ochii lui Grigore luceau în friguri, iar cearcănele trădau oboseala acumulată în nopţile nedormite.

Stevens, un bărbat slab, de statuia mijlocie, strânse mâna colaboratorului său şi – ca şi cum n-ar fi observat nimic pe faţa lui – începu să-i vorbească despre obiectivele pe care le aveau de atins, despre posibilităţile aparatelor cu care urmau să lucreze. Îi înfăţişă limpede, sistematic, variantele de lucru, însoţind cuvintele cu gesturi ferme.

Pentru a pune în valoare posibilităţile geopalpatorului dat în seama lor, puteau să folosească un submarin din flotila de submersibile transparente ale institutului sau costumele speciale de scafandru, pentru adâncimi de 2.000 până la 4.000 de metri, întrebuinţând pentru deplasări pe coastă un helicopter.

Avantajul submarinului transparent era securitatea deplină pe care o oferea cercetătorilor. Dezavantajul consta în depărtarea destul de mare de coastă, de la care trebuiau să fie făcute determinările! Scufundarea individuală avea marele avantaj că făcea posibilă cercetarea directă a punctelor de mare tensiune.

– Ce mai încolo, încoace, le pipăi cu mâna, spunea Stevens cu privire la metoda scufundării individuale.

Îi ceru şi lui Tăun părerea.

– Cu submarinul utilizat ca bază de operaţii şi scafandrul folosit pentru cercetarea punctelor esenţiale, răspunse scurt acesta.

– Ai exprimat şi părerea mea, observă Stevens. Luptă fără riscuri nu există. Asta vom propune la consfătuirea cu Gorano. Să trecem la elaborarea planului în amănunt. Dar… şi Stevens părăsi brusc problema în discuţie. Spune-mi, Tăun, ce te frământă iar? Nu-ţi pot ascunde că

înfăţişarea asta nu-mi place. Pari obosit, chinuit. Trebuie să recunoşti că nu este cea mai potrivită condiţie pentru treaba pe care o avem de făcut. Sunt obligat să te previn că eforturile pe care va trebui să le depunem cer un depozit intact de energie nervoasă şi musculară…

Tăun încercă să răspundă evaziv. Nu-i plăcea subiectul atacat de Stevens.

– O indispoziţie momentană. Nişte lecturi ştiinţifice care mi-au cam dat de furcă. În sfârşit, nu merită să ne oprim asupra acestei chestiuni… Aş vrea să observ, în legătură cu palparea regiunii de fund, că..

– Prietene Tăun, şi figura lui Stevens căpătă un aer grav, aspru, te voi întrerupe, pentru că nimic nu este mai important acum decât condiţia noastră fizică şi sufletească. Dormi zece, douăsprezece, douăzeci şi patru de ore şi discutăm după aceea… Pentru perioada cercetărilor, disciplina se referă şi la viaţa noastră particulară. Doar nu plecăm în croazieră.

Rezistenţa lui Tăun se risipi. Nu mai era în stare să rămână singur cu frământarea lui. De altfel, tot ar fi trebuit până la urmă să spună că renunţă la cercetări, că pleacă să-şi vadă de sănătate, în sfârşit, că nu mai are de gând să însoţească expediţia, că mulţumeşte pentru încrederea şi bunăvoinţa care i-au fost arătate…

Şi începu să-şi descarce sufletul.

Lăsă deoparte toate reticenţele. Îi spuse lui Stevens totul, iar acesta nu-l întrerupse nici o singură dată. Cercetătorul ascultă atent mărturisirea lui Tăun. Ascultă fără niciun semn de nerăbdare. Spovedania lui Tăun se termină cu cuvintele:

– Mă simt un om sfârşit. Sunt conştient de aceasta şi sunt gata sa arunc peste bord toate nădejdile deşarte pe care mi le-a trezit propunerea voastră de a participa la expediţie. Este inutil să mă purtaţi în cârcă. Nu pot suferi ideea că sunt un balast. Aportul meu ar fi infim. Îmi voi căuta altă cale. Aţi făcut pentru mine tot ce era

omeneşte posibil. De altfel, chiar concluzia la care am ajuns este un lucru bun şi îmi va fi de folos. Vă urez tot succesul în lupta pe care o porniţi.

Stevens se sculă în picioare şi izbucni violent, de parcă ar fi răspuns la o ofensă personală:

– Dar ceea ce spui este absurd, de o mie de ori absurd. Îţi închipui poate că ne-a îndreptat spre tine un simţământ de compătimire. Crezi că jucăm aici un fel de comedie, având ca unic scop salvarea ta? Ei bine, această idee trebuie să-ţi iasă din cap. Nu uita că eşti aici pentru a participa la verificarea – cu mijloacele tehnice actuale – a ipotezei pe care ai elaborat-o cu jumătate de veac în urmă.

Dacă ar fi vorba de cine ştie ce sentimentalisme, poate că am stărui să te întorci la sanatoriul de readaptare. Vreau să ştii ca renunţarea de care vorbeşti ar echivala cu o dezertare, o de-zer-ta-re… că îţi pretindem să-ţi dai concursul la o problemă pe care ai pus-o şi care se cere rezolvată. Suntem convinşi că eşti în stare s-o faci; de aceea ţi-o cerem.

Sub iureşul imputărilor, Tăun se destindea ca sub un duş rece, împrospătător. Stevens pricepu ce se petrecea cu el. Se opri câteva clipe şi apoi continuă:

– Cât priveşte lupta pe care o duci cu studiul materialelor ştiinţifice acumulate, cu toată preţuirea pe care o am pentru un om care a dat omenirii tot ce ai dat până acum, nu mă pot opri să-ţi spun că este de-a dreptul pueril să încerci sa înghiţi cu furca comunicări, tratate, articole şi cine ştie mai ce, pentru a ajunge la zi cu toate cunoştinţele. Îţi risipeşti inutil forţele încercând să cuprinzi tot ce s-a gândit şi s-a înfăptuit.

Îţi închipui că vei fi singur? Sau poate, te vei socoti umilit dacă vei fi ajutat, dacă rezultatele vor fi interpretate de alţii, dacă vor aduce şi alţii, mulţi alţii, o contribuţie la lămurirea problemelor pe care le avem de rezolvat?

Cred ca discuţia noastră trebuie să se încheie aici şi să rămână între pereţii acestei camere. Îţi repet sfatul meu: dormi până la saturaţie înainte de a reîncepe lucrul!

Tăun îi răspunse doar atât:

– Mă duc să dorm, Stevens! Mă duc sa dorm douăzeci şi patru de ore.

*

* *

Din portul Dakar porniseră şase submarine mici, având fiecare pe bord doi cercetători, doi navigatori şi un asistent voluntar.

Grupele de cercetători aveau de studiat structura coastei vest-africane, folosind metoda palpării radiante. Fiecare ambarcaţiune avea costume de scafandru pentru diferite adâncimi şi câte un geopalpator, aparat care emitea rare pătrunzătoare de diferite durităţi şi totodată înregistra radiaţiile trimise de scoarţă. Cu ajutorul acestui aparat se puteau stabili o serie de date privitoare la structura subsolului până la mari profunzimi: compoziţia rocilor, zăcămintele, aglomerările radioactive, fisurile, presiunea sub care se găseau straturile. Geopalpatorul „fotografia” interiorul scoarţei pe o adâncime de câţiva kilometri. Era un aparat transportabil: cu ajutorul scafandrilor, putea fi chiar adus în imediata apropiere a coastei, la diferite adâncimi.

Micile submarine, înzestrate cu motoare atomice, aveau pereţii construiţi dintr-un material perfect transparent. Întreaga privelişte submarină se putea astfel observa atunci când adâncul era iluminat.

Submarinele pluteau acum la suprafaţă. Înaintând cu patru kilometri pe minut spre insulele Capului Verde. După înconjurul lor, urmau să se îndrepte fiecare spre punctele prevăzute în planul de cercetare. Toate operaţiile erau conduse de pe uscat de cercetătorul ştiinţific Gorano. Acum el dădea ultimele instrucţiuni. Pe

ecranul de recepţie apăruse harta şi mâna lui, care indica încă o dată punctele de oprire.

Apoi răsună glasul de bas al lui Cariaghin, conducătorul navigator.

– Pentru imersie, deschideţi supapele!

Submarinele se scufundau, coborând sub un unghi de 40^0 spre zona abisală. Indicatoarele de presiune exterioară se mişcau uniform, spre valori tot mai mari, pe scara de măsurare: 500 kg/dm^2, 700 kg/dm^2, 1.000, 1.500, 2.000.

Indicatoarele de temperatură exterioară se opriră la câteva sutimi de grad peste temperatura de îngheţare a apei. Acolo rămaseră imobile, indicând o tomperatură practic constantă.

Nu se înregistra niciun curent marin, astfel încât micile perturbaţii produse de animalele acvatice erau uşor de identificat.

În faţa privirilor cercetătorilor se desfăşura imensitatea întunecată a adâncurilor oceanului, punctată ici şi colo de lucirile verzi ale gorgonidelor, animale de fund, a căror piele scânteiază atât de puternic încât la lumina lor poţi citi textul unei cărţi.

Pe bordul submarinului nr. 3 se aflau, în afară de Stevens şi Tăun, navigatorii Polio şi Ali Mahram, precum şi asistentul voluntar Ilan, elevul de şcoală intermediară, care câştigase dreptul de a participa la cercetarea întreprinsă de Institutul de seismografie ca răsplată pentru articolele publicate în revista şcolară locală. Aceste articole stârniseră un deosebit interes în cercurile cercetătorilor naturii.

„Micul savant”, cum i se spunea, îşi trăia acum unul din visurile lui.

Submarinul nr. 3 se îndrepta spre Camerun. La patru ore de la plecare, Stevens aprinse reflectoarele de adâncime. Acestea erau, de fapt, aparate de emisie. Ele

trimiteau raze invizibile care excitau calciul din calcar, sodiul şi potasiul, fierul şi celelalte elemente făcându-le luminescente. În felul acesta apărea un tablou al lumii submarine de o neasemuită frumuseţe. Firele cibernonului înregistrau în culori naturale viermii, stelele de mare şi crevetele trandafirii, coralii roşii, albi şi galbeni, aricii de mare şi rechinii de fund, crabii şi peştii luminoşi, peştele boa şi melcii zburători, crinii de mare şi bureţii sticloşi.

La bordul submarinului, navigatorul Ali Mahram fredona un cântec marinăresc, iar lângă el Ilan privea fermecat feeria adâncurilor. Stevens şi Tăun revizuiau pentru ultima oară aparatura de cercetare, pregătindu-se pentru înregistrările care aveau să fie făcute în apropierea coastei. În cabina de odihnă, Polio dormea dus.

Submarinul nr. 3 se apropia de coastă cu o viteză de 2 kilometri pe minut. Aveau de cercetat zona care se întindea de la oraşul Barani până dincolo de gurile Nigerului. Când ajunseră în dreptul oraşului Barani, o luară de-a lungul coastei, menţinându-se mereu la 2—3 kilometri de ţărm, coborând spre adâncuri şi urcând spre suprafaţă, astfel încât drumul urmat de vas era o curbă sinusoidală, cu văi şi culmi.

În faţa coastei liberiene, la 800 de metri adâncime, ecranele de recepţie a radiaţiilor începură să scânteieze atât de puternic încât nu mai izbutiră să deosebească nimic.

Stevens îi ceru lui Ali Mahram să micşoreze viteza până la 30 de metri pe minut. Ilan părăsi locul de pe bancheta de conducere şi veni să privească ecranul.

Tăun cercetă indicaţiile geopalpatorulul. După micşorarea vitezei, se puteau deosebi clar radiaţiile calcarului radioactivizat.

Tăun manipulă cu grijă „antenele” geopalpatorului. Se găsea în faţa unei cavităţi subterane. Pipăia limitele ei,

cerceta rocile din jur. Aici se produsese, fără îndoială, o prăbuşire. De obicei la adâncimea aceasta sunt straturi de o compoziţie destul de uniformă. În acest caz, însă, era un amestec haotic.

După părerea lui Stevens, era vorba de calcar animal. Receptoarele de radiaţii provocate doar nu se puteau înşela. Şi ele indicau calcar animal în scoarţă, într-o concentraţie surprinzătoare pentru o regiune în general lipsită de calcar.

– Prietene Stevens, propun „pipăirea" radiantă de aproape, spuse Tăun. Îngăduie-mi să mă apropii cu scafandrul şi să palpez acolo.

– Da, cred că se poate culege un material interesant. Să ne ridicăm la suprafaţă, Ali, pentru coborârea scafandrului.

Submarinul urcă până la oglinda apei. Tăun îmbrăcă costumul de adâncime, în al cărui înveliş se realiza o presiune sporită, corespunzătoare cu creşterea presiunii apei. Scafandrul era legat de submarin prin conducte flexibile. Un proiector puternic cuprindea în conul de lumină scafandrul, urmărind toate mişcările lui.

Stevens anunţă grupul de coordonare de pe uscat despre acţiunea întreprinsă, indicând punctul în care se găseau. Apoi îl însărcina pe Ilan să consemneze indicaţiile lui Tăun.

Scafandrul urma submarinul în drumul de scufundare. La 1.600 e! e metri adâncime, Tăun transmise:

– Opriţi!

Submarinul rămase pe loc. Elicea cu care era înzestrat aparatul-scafandru în care se afla Grigore se puse în mişcare, şi acesta se îndreptă spre coastă, luminat de fascicolul proiectorului.

La trei metri de o stâncă a coastei, acoperită cu alge de fund, Tăun puse în funcţiune geopalpatorul. Transmitea indicaţiile, pe măsură ce reuşea să descifreze geograma.

– Perimetrul zonei cu calcar animal este de aproximativ şase kilometri. Lungimile fracţiunilor izolate de calcar variază de la câţiva centimetri la 15—20 de metri. Un adevărat cimitir, un cimitir de reptile uriaşe… Reptile, repetă Tăun

– Reptile. S-a înţeles, spuse Ilan. Cuvântul acesta devenea pentru el fascinant.

– Reptile de zeci de metri lungime. Unele oase par să aibă, după indicaţiile palpatorului, forma unui schelet cu aripi.

– Cercetează restul rocilor, răsună indicaţia lui Stevens în casca scafandrului.

Tăun cerceta compoziţia pietrelor din spatele peretelui coastei ca şi cum ar fi urmărit cu degetul conturul unei hărţi pe o foaie de calc. Totul părea străveziu. El corecta acum poziţia aparatului de ra- dioactivizare.

– O secundă mai la stânga. Mai sus. Aşa. Notaţi poziţia aceasta. Mă întorc.

După vreun ceas reveni la submarin, care urcă din nou la suprafaţă.

Când Stevens îl văzu pe Tăun intrând în salonul vasului, avu un simţământ de eliberare.

– Omul acesta nu mai renunţă, şopti el, mulţumit, pentru sine.

Din acelaşi loc unde se găsiseră înainte, cu aparatul de radioactivizare fixat în poziţia corectată de Tăun, acţionară cu precizie asupra regiunii reperate.

Stevens Tăun şi Ilan contemplau acum un spectacol impresionant. Aparatele de bord, şi printre ele geopalpatorul, reproduceau cu fidelitate scheletele radioactivizate.

Ca un reporter care descrie o demonstraţie, Stevens transmitea spre continent:

– Un uriaş cimitir de reptile ocupă aici o zonă de circa 16 kmp, în punctul anunţat. Nu putem interpreta apariţia acestui grup animal. Din indicaţiile geogramelor, se pare

că s-ar fi produs cândva un cataclism terestru în apropierea zonei în care ne aflăm. Poziţia scheletelor este aceea a unor animale surprinse în cursul fugii. Forma oaselor indică labe şi începuturi de aripi.

Pe mal, biologul Ceu, din grupul de coordonare a operaţiilor, urmărea cu deosebită atenţie cuvintele lui Stevens.

– Să nu pierzi cumva vreo poziţie, Stevens, îl rugă el. Cred că este vorba despre turme de reptile-păsări împinse de o revărsare de ape spre o regiune unde s-a produs o prăbuşire de straturi. Aceasta a acoperit animalele în timpul fugii. Strânge cu grijă toate materialele.

– Fii liniştit, Ceu. Sunt cu mine Tăun şi… Ilan, cel mai grijuliu asistent voluntar din câţi am cunoscut.

– Continuaţi drumul spre Camerun! indică Gorana

Capitolul XXIV

ERUPŢIA

Se apropiau de Camerun. Ali Mahram fredona leneş un cântec. Tăun răspundea la întrebările lui Ilan, care devenea treptat, în drum spre Camerun, un interpret iscusit al geogramelor.

La 20 de kilometri de Camerun, la 600 de metri adâncime, submarinul se opri. Către continent porni un mesaj care suna a avertisment.

– Aparatele noastre de ascultaţie înregistrează puternice zgomote subterane. Temperatura scoarţei sporeşte încet, dar continuu. Presiunea scoarţei creşte apreciabil. Toate indicaţiile confirmă presupunerea că e de aşteptat o izbucnire vulcanică. Aşteptăm confirmarea coordonatorului pentru a rămâne în faţa Camerunului, în vederea urmăririi fenomenului.

După câteva clipe de tăcere, se auzi răspicat răspunsul lui Gorano:

– Rămâneţi în faţa Camerunului!

Stevens îi trimise pe Mahram şi pe Ilan la odihnă. Lenevosul Polio veni să-şi ia locul la bancheta de conducere. Dar nici Ilan, nici Ali nu aveau chef de odihnă. Voiau să urmărească şi ei cele ce se petreceau acolo. Doar Polio părea nepăsător. Contempla priveliştea adâncului şi fluiera în surdină.

Oscilaţiile scoarţei deveneau tot mai intense, şi valuri din ce în ce mai puternice porneau de la coastă înspre larg.

Timp de trei ore, Stevens şi Tăun nu se clintiră de la masa de lucru. Examinau radiaţiile scoarţei şi mişcările seismice.

În mintea lui Tăun se îmbulzeau tot felul de gânduri. Îşi amintea de vechea lui presupunere formulată într-o lucrare care stârnise mult interes.

„… îngrămădirea de substanţe radioactive produce căldura suplimentară necesară dilatării rocilor, până la apariţia unor fisuri apreciabile. Gazele şi lava migrează prin aceste fisuri. Golurile lăsate devin regiuni de minimă rezistenţă, de prăbuşiri şi pot astfel provoca cutremure locale.

Pentru a stabili însă la ce adâncime se găseşte lava în migraţie, este necesar să se cunoască concentraţia de potasiu 40. Stabilirea procentului de potasiu 40 radioactiv în lava vulcanică în timpul ascensiunii ei, înainte de a se dispersa pe regiuni mari în atmosferă şi în rocile înconjurătoare, constituie cheia problemei…”

Georadiologul Stevens preţuia în mod deosebit ipoteza formulată de Tăun.

Acum se ivise o ocazie unică pentru verificarea ei. În cel mult şase ore, urmau să înceapă fenomenele vulcanice active.

Cei doi cercetători nu aveau timp de pierdut. Erau

hotărâţi să exploreze vulcanul.

Le trebuiau însă mai întâi două ore pentru calculul exact al duratei fenomenului şi al tuturor fazelor lui, pentru efectuarea pregătirilor necesare. În acest timp, submarinul avea să urce pe valea râului Camerun până în apropierea imediată a zonei vulcanice,

Hotărârea lor se contură imediat. Vor îmbrăca pe coastă scafandrierele uşoare de suprafaţă, având astfel posibilitatea de a se alimenta cu aer necontaminat, iar stratul izolant al costumului le va asigura protecţia împotriva căldurii. Astfel echipaţi, vor porni să cerceteze vulcanul.

Cuprinşi de febrilitatea calculelor şi pregătirilor, cei doi cercetători comunicară laconic centrului de coordonare:

– Trimiteţi un helicopter pentru cercetări pe coastă.

Stevens dădu instrucţiuni rapide lui Ilan. Urma să ţină legătura cu el. Să transmită comunicările primite grupului de coordonare şi să-i indice acestuia, la fiecare cinci minute, poziţia lor exactă.

Cele două ore stabilite pentru operaţiile preliminare trecură pe nesimţite.

Îmbrăcaţi în costume de scafandru, cei doi cercetători debarcară şi se îndreptară spre locul unde presupuneau că se va forma craterul vulcanului. Cunoscând perfect masivul, Stevens înainta cu siguranţă pe cărările cu panta cea mai dulce, urcând tot mai sus. Cu casca costumului de scafandru lăsată pe spate, purtând aparatele pe umeri, cei doi călători aveau o înfăţişare stranie. Nu-i întâlnea însă nimeni, deoarece întreaga zonă fusese alarmată şi evacuată.

Cu jumătate de oră întârziere faţă de prevederile graficului de parcurs, cei doi cercetători ajunseră pe creasta vulcanului. De acolo se zărea în depărtare, la picioarele lor, oglinda sclipitoare a oceanului. La douăzeci de metri unul de altul, instalară aparatele de recepţie a radiaţiilor naturale.

Zgomotele subpământene creşteau în intensitate. Nu se auzeau unul pe celălalt şi le era foarte greu să desluşească comunicările lui Ilan. Gazele emanate îi siliră să-şi pună casca.

Temperatura urca. Tăun descoperi cu detectorul vâna de lavă. Fixă aparatul de recepţie pe trepied, scoase cronograful şi urmări atent mişcările acului. Secundele se scurgeau încet, iar vuietul subteran se apropia ameninţător. Tăun nu mai avea ochi decât pentru ecranul receptorului. Pelicula pe care se imprimau urmele radiaţiilor potasiului 40 se înfăşură încet pe tambur. Grigore nici nu băgă de seamă ţâşnirea aburului fierbinte din crăpătura ivită la stânga lui.

Acele cronografului se mişcau uniform şi încet.

Lava urca în coşul vulcanului. Tăun şi Stevens, fiecare în punctul său de observaţie, se pregăteau de plecare. Strânseră aparatele în cutii. Conform înţelegerii, o făceau concomitent.

O explozie izbucni atunci, cutremurând tot muntele. Din fisura prin care ieşise aburul fierbinte, ţâşnea un val de noroi, urmat de un curent de lavă. Retragerea lui Tăun era tăiată. Aruncat la pământ de presiunea exploziei, el se târî spre cutia aparatului de recepţie.

Aburul şi gazele învăluiau regiunea. Valul de lavă fierbinte creştea mereu. Tăun se sprijini de aparat şi încercă să se ridice. Dar temperatura nu mai era suportabilă decât în apropierea solului. Se re- semnă să rămână culcat.

După prima ţâşnire, urmă o pauză. Tăun presupunea că avea să dureze cel mult 30 de secunde. Hotărî să se ridice, înfruntând căldura şi să pornească în căutarea lui Stevens. Se sculă cu mare greutate. Ţinându-şi răsuflarea, porni cu aparatul legat la spate. Stevens nu era însă nicăieri. Nu făcu mai mult de zece paşi şi auzi o voce puternică, ciudat de aproape.

– Culcă-te cu faţa la pământ!

Fără să ezite, ascultă de această indicaţie.

După câteva secunde, fu prins şi ridicat în sus atât de repede încât abia avu timp să simtă fierbinţeala gazelor vulcanice care îl înconjurau.

Suspendat în aer, Tăun văzu dedesubtul lui craterul ameninţător. Deosebi apoi vocile celor din helicopter. Curând se afla în cabină, dezbrăcat de costum şi aşezat pe o banchetă.

– Unde-i Stevens? fu prima lui întrebare.

– Îl pescuim şi pe el, răspunse calm un bărbat din echipajul helicopterului.

Şi, într-adevăr, peste puţin timp, helicopterul trimis de grupul de coordonare după indicaţiile lui Ilan îl salvă şi pe Stevens. Coborând la zece metri deasupra punctului în care se afla acesta, nava lansă lanţuri cu inele de salvare, care se prinseră de cercetător şi-l aduseră, cu ajutorul unui palan electric, până la marginea cabinei.

Tăun şi Stevens se îmbrăţişară. Inimile lor băteau în acelaşi ritm. Gustul neasemuit al victoriei le umplea făptura. Peliculele şi firele pe care le purtau cu ei conţineau primele înregistrări radioactive luate în timpul ridicării lavei într-un vulcan.

Tăun ceru televizofonul, care-i fusese luat o dată cu îmbrăcămintea. Şi, după ce stabili legătura cu Ilona, rosti câteva cuvinte, al căror tâlc cei din jur nu-l înţeleseră:

– Reptilei îi cresc mugurii aripilor, Ilona.

Capitolul XXV

COŞMARUL

Helicopterul îi aduse pe cercetători la submarinul nr. 3. Polio şi Ilan se învârteau în jurul lor. Ultimul prelua cu grifă aparatele şi le duse în cabina cu materiale ştiinţifice.

De obicei plictisit, niciodată grăbit, oricând gata sa doarmă, Polio era acum vioi ca un titirez. Aduse ceai fierbinte, băuturi întăritoare, haine de schimb. Spunea admirativ:

– Asta zic şi eu treabă! Bravo! O viaţă are omul!

Numai Ali Mahram era supărat. El nu aproba aventura celor doi cercetători.

– Curaj? Fleacuri! Lipsă de răspundere, inconştienţă. Închipuiţi-vă că v-ar fi pârjolit de vii. Cui i-ar fi slujit treaba asta?

Bombăni mult timp pe această temă.

Tăun simţea cum îl năpădeşte o nevoie aprigă de somn, o oboseală cumplită. Trebuia să doarmă, să doarmă. Şi era atât de plăcut să guste aceste ultime secunde de oboseală, care se amestecau cu voluptatea destinderii care era aproape.

Se îndreptă spre camera de odihnă, unde-l aştepta unul dintre cele două paturi albe, elastice. Se întinse aşa cum era, pe jumătate îmbrăcat, în pat. Nu se mai sinchisea nici de zgomotul radiotelevizorului. Do acolo se auzeau frânturi dintr-o piesă istorică descriind lupta oamenilor împotriva războiului. Descrierile grozăviilor războiului se amestecau în mintea lui cu imaginile erupţiei vulcanice…

Nu dormea încă, dar era atât de aproape de somn, atât de… Şi somnul veni…

(continuare în numărul viitor)

Rugăm cititorii să ne trimită impresiile şi sugestiile lor asupra lucrărilor publicate în colecţia noastră pe adresa Bucureşti, Raionul I. V. Stalin, Casa Scînteii, Piaţa Scînteii Nr. 1, Redacţia revistei „Ştiinţă şi tehnică". Telefon 7.60.10 int. 1571-1164.

Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice" apare la 1 şi 15 ale fiecărei luni, în 32 pagini, preţul de 1 leu exemplarul.

Abonamentele se fac la oficiile poştale, factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii.

Preţul abonamentelor:

3 luni	6 lei
6 luni	12 lei
1 an	24 lei

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ - PREŢUL 1 LEU